

Inhoud

II Niet-wetgevingshandelingen

VERORDENINGEN

- ★ **Uitvoeringsverordening (EU) 2022/748 van de Raad van 16 mei 2022 tot uitvoering van Verordening (EU) 2015/735 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Zuid-Sudan** 1
- ★ **Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/749 van de Commissie van 8 februari 2022 tot wijziging van de in Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2417 vastgestelde technische reguleringsnormen wat betreft de overgang naar nieuwe benchmarks in bepaalde otc-derivatencontracten ⁽¹⁾** 4
- ★ **Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/750 van de Commissie van 8 februari 2022 tot wijziging van de technische reguleringsnormen van de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 wat betreft de overgang naar nieuwe benchmarks in bepaalde otc-derivatencontracten ⁽¹⁾** 6
- ★ **Uitvoeringsverordening (EU) 2022/751 van de Commissie van 16 mei 2022 tot niet-goedkeuring van de werkzame stof chloorpicrine overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen ⁽¹⁾** 11

BESLUITEN

- ★ **Besluit (EU) 2022/752 van de Raad van 5 april 2022 tot wijziging van Besluit 1999/70/EG betreffende de externe accountants van de nationale centrale banken, met betrekking tot de externe accountants van de Bank of Greece** 13
- ★ **Besluit (GBVB) 2022/753 van de Raad van 16 mei 2022 tot wijziging van Besluit (GBVB) 2019/938 van de Raad ter ondersteuning van een proces van vertrouwensopbouw dat moet leiden tot de instelling van een zone in het Midden-Oosten die vrij is van kernwapens en alle andere massavernietigingswapens** 15

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst.

★ Besluit (GBVB) 2022/754 van de Raad van 16 mei 2022 tot wijziging van Besluit (GBVB) 2019/797 betreffende beperkende maatregelen tegen cyberaanvallen die de Unie of haar lidstaten bedreigen	16
★ Uitvoeringsbesluit (GBVB) 2022/755 van de Raad van 16 mei 2022 tot uitvoering van Besluit (GBVB) 2015/740 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Zuid-Sudan.....	17
★ Besluit (EU) 2022/756 van de Commissie van 30 september 2021 betreffende de steunmaatregelen SA.32014, SA.32015, SA.32016 (2011/C) (ex 2011/NN), door Italië en de regio Sardinië ten uitvoer gelegd ten gunste van Saremar (<i>Kennisgeving geschied onder nummer C(2021) 6990</i>) ⁽¹⁾	19
★ Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/757 van de Commissie van 11 mei 2022 tot wijziging van Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182 wat betreft geharmoniseerde normen voor kwaliteitsmanagementsystemen, voor sterilisatie en voor toepassing van risicomanagement voor medische hulpmiddelen.....	27

AANBEVELINGEN

★ Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie van 27 april 2022 over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”).....	1
--	---

REGLEMENTEN VAN ORDE EN REGLEMENTEN VOOR DE PROCESVOERING

★ Besluit 28/2022 van de raad van bestuur van 4 april 2022 inzake interne voorschriften betreffende beperkingen van bepaalde rechten van betrokkenen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens in het kader van door het Europees Grens- en kustwachtagentschap uitgevoerde activiteiten.....	45
---	----

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst.

II

(Niet-wetgevingshandelingen)

VERORDENINGEN

UITVOERINGSVERORDENING (EU) 2022/748 VAN DE RAAD

van 16 mei 2022

tot uitvoering van Verordening (EU) 2015/735 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Zuid-Sudan

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) 2015/735 van de Raad van 7 mei 2015 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Zuid-Sudan en tot intrekking van Besluit nr. 748/2014 ⁽¹⁾, en met name artikel 22, lid 4,

Gezien het voorstel van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Raad heeft op 7 mei 2015 Verordening (EU) 2015/735 vastgesteld.
- (2) Overeenkomstig artikel 22, lid 4, van Verordening (EU) 2015/735 heeft de Raad de lijst van aan beperkende maatregelen onderworpen personen in bijlage II bij die verordening geëvalueerd.
- (3) De Raad is tot de conclusie gekomen dat de beperkende maatregelen tegen één persoon op de lijst in bijlage II bij Verordening (EU) 2015/735 gehandhaafd moeten worden en dat de vermelding voor die persoon geactualiseerd en hernummerd moet worden.
- (4) Verordening (EU) 2015/735 moet bijgevolg dienovereenkomstig gewijzigd worden,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Bijlage II bij Verordening (EU) 2015/735 wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij deze verordening.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

⁽¹⁾ PBL 117 van 8.5.2015, blz. 13.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 16 mei 2022.

Voor de Raad
De voorzitter
J. BORRELL FONTELLES

BIJLAGE

In bijlage II bij Verordening (EU) 2015/735 wordt de tabel vervangen door:

	"Naam	Identificatiegegevens	Redenen voor plaatsing op de lijst	Datum van plaatsing op de lijst
1.	Michael MAKUEI LUETH	Geboortedatum: 1947 Geboorteplaats: Bor, Sudan (nu Zuid-Sudan) Geslacht: mannelijk	<p>Michael Makuei Lueth bekleedt sinds 2013 de functie van minister van Informatie- en Omroepbeleid en bekleedt die functie nog steeds in de overgangsregering van nationale eenheid. Hij was ook de woordvoerder van de regeringsdelegatie bij de vredesbesprekingen van de Intergouvernementele Ontwikkelingsautoriteit van 2014 tot 2015 en van 2016 tot 2018.</p> <p>Makuei heeft het politieke proces in Zuid-Sudan belemmerd, met name door met opruiende publieke verklaringen de uitvoering van de overeenkomst over de oplossing van het conflict in Zuid-Sudan (Agreement on the Resolution of the Conflict in South Sudan — ARCSS) van augustus 2015 (die in september 2018 is vervangen door de "Revitalised ARCSS" (R-ARCSS)) te belemmeren, door het werk van de gezamenlijke monitoring- en evaluatiecommissie van de ARCSS (Joint Monitoring and Evaluation Commission —JMEC, in de R-ARCSS omgedoopt tot "Nieuwe JMEC") te belemmeren en door de oprichting van ARCSS-instellingen voor overgangsjustitie, waarin ook is voorzien in de R-ARCSS, te belemmeren. Ook heeft hij de operaties van de regionale beschermingsmacht van de Verenigde Naties belemmerd.</p> <p>Makuei is tevens verantwoordelijk voor ernstige schendingen van de mensenrechten, waaronder beperkingen van de vrijheid van meningsuiting.</p>	3.2.2018"

GEDELEGEERDE VERORDENING (EU) 2022/749 VAN DE COMMISSIE**van 8 februari 2022****tot wijziging van de in Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2417 vastgestelde technische reguleringsnormen wat betreft de overgang naar nieuwe benchmarks in bepaalde otc-derivatencontracten****(Voor de EER relevante tekst)**

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) nr. 600/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten in financiële instrumenten en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 ⁽¹⁾, en met name artikel 32, lid 1,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2417 ⁽²⁾ specificeert onder meer de klassen van over-the-counter-derivaten (otc-derivaten) in euro (EUR), ponden sterling (GBP) en Amerikaanse dollars (USD) waarvoor de in artikel 28 van Verordening (EU) nr. 600/2014 bedoelde handelsverplichting voor derivaten geldt. De klassen uitgedrukt in GBP en USD verwijzen naar de LIBOR-benchmarks (London Inter-Bank Offered Rate).
- (2) De ICE Benchmark Administration (IBA), de beheerder van LIBOR, heeft aangekondigd aan dat de LIBOR-tarieven voor GBP en JPY vanaf eind 2021 niet meer zouden worden gepubliceerd, aangezien de publicatie van bepaalde LIBOR-tarieven voor USD in juni 2023 zal worden stopgezet. Op 5 maart 2021 heeft de Financial Conduct Authority van het Verenigd Koninkrijk bevestigd dat geen LIBOR-tarieven meer door een beheerder worden aangeboden dat zij niet meer representatief zullen zijn. Daarnaast hebben de Commissie, de Europese Centrale Bank in haar hoedanigheid van toezichthouder op het bankwezen (ECB-banktoezicht), de Europese Bankautoriteit (EBA) en de Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA) een gezamenlijke verklaring afgelegd om tegenpartijen sterk aan te moedigen het gebruik van de LIBOR-tarieven, waaronder USD LIBOR, als referentietarief in nieuwe contracten zo spoedig mogelijk en in ieder geval uiterlijk op 31 december 2021 stop te zetten.
- (3) Na 31 december 2021 zullen tegenpartijen dus geen otc-rentederivatencontracten meer kunnen sluiten die GBP LIBOR als referentie gebruiken, aangezien die benchmark zal zijn stopgezet en tegenpartijen naar verwachting geen otc-rentederivatencontracten meer zullen sluiten die verwijzen naar USD LIBOR. Als gevolg daarvan zullen de resterende verhandelde volumes in die derivaten naar verwachting zeer laag tot nul zijn, evenals hun liquiditeit. Hetzelfde geldt voor het volume van de handel in derivaten die door centrale tegenpartijen (CTP's) zullen worden gecleard of op handelsplatforms zullen worden verhandeld, en ook voor derivaten die naar USD LIBOR verwijzen, wordt verwacht dat het volume of de liquiditeit zal afnemen. Deze gebeurtenissen rechtvaardigen een wijziging van het toepassingsgebied van de clearingverplichting en een daaropvolgende wijziging in Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 ⁽³⁾, waarbij derivaten met betrekking tot GBP LIBOR en USD LIBOR uit het toepassingsgebied van de clearingverplichting moeten worden geschrapt. Bijgevolg zullen de klassen van derivaten die momenteel onder de handelsverplichting voor derivaten vallen en die GBP LIBOR of USD LIBOR als referentie hebben, met ingang van 3 januari 2022 niet langer voldoen aan de voorwaarde van artikel 32, lid 1, van Verordening (EU) nr. 600/2014 om de derivatenhandelsverplichting op dergelijke derivaten toe te passen. Deze klassen van derivaten moeten daarom uit het toepassingsgebied van de handelsverplichting worden geschrapt.

⁽¹⁾ PB L 173 van 12.6.2014, blz. 84.

⁽²⁾ Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2417 van de Commissie van 17 november 2017 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 600/2014 van het Europees Parlement en de Raad betreffende markten in financiële instrumenten met technische reguleringsnormen betreffende de handelsverplichting voor bepaalde derivaten (PB L 343 van 22.12.2017, blz. 48).

⁽³⁾ Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 van de Commissie van 6 augustus 2015 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen inzake de clearingverplichting (PB L 314 van 1.12.2015, blz. 13).

- (4) Aangezien de voorgenomen stopzetting van GBP LIBOR gepland staat voor eind 2021 en de regelgevingsverwachtingen van de Commissie, het banktoezicht van de ECB, de ESMA en de EBA ervoor moeten zorgen dat tegenpartijen het gebruik van de LIBOR-tarieven als referentietarief in nieuwe contracten zo spoedig mogelijk en in ieder geval uiterlijk op 31 december 2021 stopzetten, zal naar verwachting snel worden afgestapt van op LIBOR gebaseerde rentederivaten. In plaats daarvan wordt verwacht dat tegenpartijen na 31 december 2021 andere otc-rentederivaten verhandelen of clearen, waarbij de risicovrije rentetarieven voor GBP of USD als referentie worden gebruikt. Deze verordening moet dus onmiddellijk na de bekendmaking ervan in werking treden.
- (5) Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2417 moet dan ook dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (6) Deze verordening is gebaseerd op de ontwerpen van technische reguleringsnormen die de Europese Autoriteit voor effecten en markten (European Securities and Markets Authority, ESMA) bij de Commissie heeft ingediend.
- (7) De ESMA heeft openbare raadplegingen gehouden over de ontwerpen van technische uitvoeringsnormen waarop deze verordening is gebaseerd, de potentiële daaraan verbonden kosten en baten geanalyseerd en de bij artikel 37 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad opgerichte Stakeholdergroep effecten en markten om advies verzocht (*),

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2417

In de bijlage bij Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2417 worden de tabellen 2 en 3 geschrapt.

Artikel 2

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 8 februari 2022.

Voor de Commissie
De voorzitter
Ursula VON DER LEYEN

(*) Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 84).

GEDELEGEERDE VERORDENING (EU) 2022/750 VAN DE COMMISSIE**van 8 februari 2022****tot wijziging van de technische reguleringsnormen van de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 wat betreft de overgang naar nieuwe benchmarks in bepaalde otc-derivatencontracten****(Voor de EER relevante tekst)**

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters ⁽¹⁾, en met name artikel 5, lid 2,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 van de Commissie ⁽²⁾ bepaalt onder meer de klassen van over-the-counter-rentederivaten (otc-rentederivaten) in euro ("EUR"), pond sterling ("GBP"), Japanse yen ("JPY") en Amerikaanse dollar ("USD") die onder de clearingverplichting vallen. Deze klassen omvatten één in EUR luidende klasse die verwijst naar het Euro Overnight Index Average ("EONIA")-rentetarief en verschillende klassen uitgedrukt in GBP, JPY of USD die verwijzen naar de London Inter-Bank Offered Rate ("LIBOR"); zowel EONIA als LIBOR zullen echter ophouden te bestaan.
- (2) Het European Money Markets Institute kondigde als beheerder van EONIA aan dat EONIA eind 2021 zal worden stopgezet. In dezelfde zin kondigde de ICE Benchmark Administrator als beheerder van LIBOR aan dat ook GBP LIBOR, JPY LIBOR en bepaalde noteringen van USD LIBOR eind 2021 zullen worden stopgezet en dat de publicatie van alle resterende looptijden van USD LIBOR in juni 2023 zal worden stopgezet. Op 5 maart 2021 heeft de Financial Conduct Authority van het Verenigd Koninkrijk bevestigd dat alle LIBOR-looptijden inderdaad hetzij niet langer zullen worden aangeboden door een beheerder, hetzij niet langer representatief zullen zijn. Bovendien hebben de Commissie, de Europese Centrale Bank in haar hoedanigheid van toezichthouder op het bankwezen ("ECB Banking Supervision"), de Europese Bankautoriteit ("EBA") en de Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA) een gezamenlijke verklaring uitgegeven om tegenpartijen sterk aan te moedigen het gebruik van LIBOR-looptijden, met inbegrip van USD LIBOR, als rentetarief in nieuwe contracten zo spoedig mogelijk en in ieder geval uiterlijk op 31 december 2021 stop te zetten.
- (3) Na 31 december 2021 zullen tegenpartijen dus niet langer otc-rentederivaten die naar EONIA, GBP LIBOR of JPY LIBOR verwijzen, kunnen aangaan aangezien deze benchmarks zullen zijn stopgezet, of wordt van tegenpartijen verwacht dat zij niet langer otc-rentederivaten zullen aangaan die verwijzen naar USD LIBOR. Vanaf die datum zal er dus geen volume of liquiditeit zijn in derivaten die verwijzen naar EONIA, GBP LIBOR of JPY LIBOR en zullen deze transacties niet door centrale tegenpartijen ("CTP's") worden gecleard. Vanaf diezelfde datum mag er ook geen sprake zijn van materiële liquiditeit in derivaten die verwijzen naar USD LIBOR. Bijgevolg voldoen de klassen van derivaten die momenteel onder de clearingverplichting vallen en verwijzen naar EONIA, GBP LIBOR of JPY LIBOR niet langer aan twee van de voorwaarden om onder de clearingverplichting van Verordening (EU) nr. 648/2012 te vallen — over voldoende liquiditeit beschikken en gecleard worden door een vergunninghoudende of erkende CTP —, terwijl de klassen van derivaten die momenteel onder de clearingverplichting vallen en verwijzen naar USD LIBOR, niet langer voldoen aan één van die voorwaarden, nl. over voldoende liquiditeit beschikken. Hieruit volgt dat deze klassen uit het toepassingsgebied van de clearingverplichting moeten worden gehaald.
- (4) Regelgevers en marktdeelnemers hebben gewerkt aan vervangingstarieven voor deze valuta, en met name aan de ontwikkeling van nieuwe risicovrije rentetarieven, die nu als benchmarks in financiële instrumenten en financiële overeenkomsten worden gebruikt. Met name worden voor, respectievelijk, EUR, USD, GBP en JPY de volgende risicovrije rentetarieven geproduceerd: korte rente voor de euro (€STR), de Secured Overnight Financing Rate

⁽¹⁾ PB L 201 van 27.7.2012, blz. 1.

⁽²⁾ Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 van de Commissie van 6 augustus 2015 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen inzake de clearingverplichting (PB L 314 van 1.12.2015, blz. 13).

(SOFR), de Sterling Over Night Index Average (SONIA) en de Tokyo Overnight Average Rate (TONA). Meer specifiek met betrekking tot de otc-derivatenmarkt betekent dit dat contracten voor otc-rentederivaten die verwijzen naar €STR, SOFR, SONIA en TONA, worden verhandeld door tegenpartijen en worden geclarend bij bepaalde CTP's.

- (5) De ESMA is in kennis gesteld van de klassen van otc-derivaten die verwijzen naar €STR, SOFR, SONIA en TONA waarvoor bepaalde CTP's een vergunning hebben om deze te clearen. Voor elk van die klassen heeft de ESMA de criteria beoordeeld die van essentieel belang zijn om deze te onderwerpen aan de clearingverplichting, zoals onder meer het niveau van standaardisering, de omvang en liquiditeit, en de beschikbaarheid van prijsinformatie. Uitgaande van de overkoepelende doelstelling om het systeemrisico te verminderen, heeft de ESMA volgens de procedure van Verordening (EU) nr. 648/2012 de klassen van otc-rentederivaten die verwijzen naar sommige van deze risicovrije rentetarieven vastgesteld die onder de clearingverplichting moeten vallen. Hieruit volgt dat deze klassen in het toepassingsgebied van de clearingverplichting moeten worden opgenomen.
- (6) Over het algemeen hebben niet alle tegenpartijen evenveel tijd nodig om de nodige regelingen te treffen om te beginnen met het clearen van de otc-rentederivaten die onder de clearingverplichting vallen. In dit geval echter hebben de tegenpartijen de tijd gehad om zich voor te bereiden op de overgang naar andere benchmarks en op de geplande stopzetting van EONIA, EUR LIBOR, GBP LIBOR of JPY LIBOR eind 2021, ook wat hun clearingregelingen betreft. Voor tegenpartijen die reeds onder de clearingverplichting vallen en otc-rentederivaten in EUR of GBP clearen, vergen de klassen die verwijzen naar de nieuwe risicovrije rentetarieven in deze valuta geen of amper wijzigingen in hun clearingcontracten of -processen. Wanneer tegenpartijen clearingregelingen hebben om otc-rentederivaten in EUR of GBP te clearen, hoeven voor het clearen van otc-rentederivaten die naar de risicovrije rentetarieven verwijzen, in die valuta immers geen nieuwe clearingregelingen te worden opgesteld en uitgevoerd, zoals wel het geval was toen de tegenpartijen voor het eerst begonnen met het clearen van in die valuta luidende otc-rentederivaten. Omdat het clearen van derivaten die naar de nieuwe risicovrije rentetarieven verwijzen, deel uitmaakt van een grotere voorbereiding op de vervanging van EONIA en LIBOR door nieuwe benchmarks, is geen extra tijd nodig om de invoering geleidelijk te laten verlopen, en zo te waarborgen dat de verplichting ordelijk en tijdig wordt uitgevoerd. De wijzigingen die zijn aangebracht om de nieuwe klassen van otc-rentederivaten in te voeren die naar de risicovrije rentetarieven in EUR en GBP verwijzen, moeten van toepassing worden op de datum van inwerkingtreding van deze verordening.
- (7) Na de gezamenlijke verklaring van de Commissie, ECB Banking Supervision en EBA om tegenpartijen sterk aan te moedigen het gebruik van LIBOR-looptijden in nieuwe contracten zo spoedig mogelijk en in elk geval uiterlijk op 31 december 2021 stop te zetten, hebben tegenpartijen moeten plannen wanneer zij zouden stoppen met verwijzen naar USD LIBOR, ook wat betreft hun clearingregelingen. Dezelfde overwegingen met betrekking tot het vermogen van tegenpartijen die over clearingregelingen beschikken om in een bepaalde valuta luidende otc-rentederivaten te clearen, om deze met een vrij korte omlooptijd aan te passen om otc-rentederivaten die verwijzen naar de risicovrije rentetarieven in dezelfde valuta te clearen, zijn van toepassing voor USD, maar sommige aanvullende elementen betekenen dat de voorbereidingen voor USD minder ver gevorderd zijn. CTP's hebben met name nog niet meegedeeld wanneer zij de momenteel geclarende otc-rentederivaten die verwijzen naar USD LIBOR, zullen omzetten in otc-rentederivaten die verwijzen naar SOFR, en evenmin is duidelijk hoe de verplichte clearing op de binnenlandse markt voor deze derivaten zal worden aangepast. Deze extra complexiteit houdt in dat tegenpartijen meer tijd nodig hebben om zich voor te bereiden op de clearingverplichting van otc-rentederivaten die verwijzen naar het USD risicovrije rentetarief, en er dus extra tijd nodig is om de invoering geleidelijk te laten verlopen, zodat de verplichting ordelijk en tijdig kan worden uitgevoerd. De wijzigingen die zijn aangebracht om de nieuwe klasse van otc-rentederivaten in te voeren die verwijzen naar het risicovrije rentetarief in USD, moeten van toepassing worden drie maanden na de datum van inwerkingtreding van deze verordening.
- (8) De stopzetting van EONIA, GBP LIBOR en JPY LIBOR is gepland voor eind 2021, zodat het vanaf 3 januari 2022 niet meer mogelijk zal zijn otc-rentederivaten die verwijzen naar die benchmarks, te verhandelen of te clearen. Na de gezamenlijke verklaring van de Commissie, ECB Banking Supervision en EBA om tegenpartijen sterk aan te moedigen het gebruik van LIBOR-looptijden in nieuwe contracten zo spoedig mogelijk en in elk geval uiterlijk op 31 december 2021 stop te zetten, wordt van tegenpartijen verwacht dat zij vanaf 3 januari 2022 ook geen otc-rentederivaten die verwijzen naar USD LIBOR, meer verhandelen of clearen. In de plaats daarvan zullen tegenpartijen vanaf 3 januari 2022 andere otc-rentederivaten verhandelen of clearen, met name otc-rentederivaten die verwijzen naar de risicovrije rentetarieven. Deze verordening moet dus onverwijld na de bekendmaking ervan in werking treden.

- (9) Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 moet dan ook dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (10) Deze verordening is gebaseerd op het ontwerp van technische reguleringsnormen dat de ESMA bij de Commissie heeft ingediend.
- (11) De ESMA heeft openbare publieksraadplegingen gehouden over de ontwerpen van technische reguleringsnormen waarop deze verordening is gebaseerd, heeft de mogelijke daaraan verbonden kosten en baten geanalyseerd, heeft de bij artikel 37 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad ^(?) opgerichte Stakeholdergroep effecten en markten om advies verzocht en heeft het Europees Comité voor systeemrisico's geraadpleegd,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205

Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/2205 wordt als volgt gewijzigd:

1) Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

a) de volgende leden 1 bis en 1 ter worden ingevoegd:

“1 bis. In afwijking van lid 1 treedt de clearingverplichting voor contracten die op een in de bijlage in rij D.4.1 of D.4.2. van tabel 4 vermelde klassen van otc-derivaten betrekking hebben, in werking op 18 mei 2022.

1 ter. In afwijking van lid 1 treedt de clearingverplichting voor contracten die op een in de bijlage in rij D.4.3 van tabel 4 vermelde klassen van otc-derivaten betrekking hebben, in werking op 18 augustus 2022.”;

b) in lid 2 wordt de eerste alinea vervangen door:

“In afwijking van de leden 1, 1 bis en 1 ter treedt de clearingverplichting voor contracten die op een in de bijlage vermelde klasse van otc-derivaten betrekking hebben en die worden gesloten tussen tegenpartijen die deel uitmaken van dezelfde groep en waarbij de ene tegenpartij in een derde land en de andere tegenpartij in de Unie is gevestigd, in werking op:

a) 30 juni 2022 ingeval ten aanzien van het betrokken derde land voor de toepassing van artikel 4 van Verordening (EU) nr. 648/2012 geen gelijkwaardigheidsbesluit in de zin van artikel 13, lid 2, van genoemde verordening is vastgesteld dat betrekking heeft op de in de bijlage bij deze verordening genoemde otc-derivatencontracten;

b) de laatst vallende van de volgende data ingeval ten aanzien van het betrokken derde land voor de toepassing van artikel 4 van Verordening (EU) nr. 648/2012 een gelijkwaardigheidsbesluit overeenkomstig artikel 13, lid 2, van genoemde verordening is vastgesteld dat betrekking heeft op de in de bijlage bij deze verordening bedoelde otc-derivatencontracten:

i) 60 dagen na de datum van inwerkingtreding van een ten aanzien van het betrokken derde land voor de toepassing van artikel 4 van Verordening (EU) nr. 648/2012 overeenkomstig artikel 13, lid 2, van genoemde verordening vastgesteld gelijkwaardigheidsbesluit dat betrekking heeft op de in de bijlage bij deze verordening bedoelde otc-derivatencontracten;

ii) de datum waarop de clearingverplichting overeenkomstig lid 1 in werking treedt.”;

^(?) Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 84).

c) lid 3 wordt vervangen door:

“3. In afwijking van de leden 1, 1 bis, 1 ter en 2 treedt de clearingverplichting voor contracten die op een in de bijlage vermelde klasse van otc-derivaten betrekking hebben, in werking vanaf 18 februari 2022 indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

a) de clearingverplichting is niet in werking gesteld vóór 18 februari 2021;

b) de contracten worden alleen vernieuwd om de in het Verenigd Koninkrijk gevestigde tegenpartij te vervangen door een in een lidstaat gevestigde tegenpartij.”.

2) De bijlage wordt vervangen door de bijlage bij de onderhavige verordening.

Artikel 2

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 8 februari 2022.

Voor de Commissie

De voorzitter

Ursula VON DER LEYEN

BIJLAGE

"BIJLAGE

Aan de clearingverplichting onderworpen klassen van otc-rentederivaten

Tabel 1

Klassen van basisswaps

Id	Type	Referentie-index	Afwikkelingsvaluta	Looptijd	Afwikkelingsvalutatype	Optionaliteit	Type nominale waarde
A.1.1	Basis	Euribor	EUR	28D-50J	Op basis van één valuta	Neen	Constant of variabel

Tabel 2

Klassen van swaps van vaste voor variabele rente

Id	Type	Referentie-index	Afwikkelingsvaluta	Looptijd	Afwikkelingsvalutatype	Optionaliteit	Type nominale waarde
A.2.1	Vaste voor variabele rente	Euribor	EUR	28D-50J	Op basis van één valuta	Neen	Constant of variabel

Tabel 3

Klassen van rentetermijncontracten (forward rate agreements)

Id	Type	Referentie-index	Afwikkelingsvaluta	Looptijd	Afwikkelingsvalutatype	Optionaliteit	Type nominale waarde
A.3.1	FRA	Euribor	EUR	3D-3J	Op basis van één valuta	Neen	Constant of variabel

Tabel 4

Klassen van overnight index swaps

Id	Type	Referentie-index	Afwikkelingsvaluta	Looptijd	Afwikkelingsvalutatype	Optionaliteit	Type nominale waarde
A.4.2	OIS	FedFunds	USD	7D-3J	Op basis van één valuta	Neen	Constant of variabe
D.4.1	OIS	€STR	EUR	7D-3J	Op basis van één valuta	Neen	Constant of variabel
D.4.2	OIS	SONIA	GBP	7D-50J	Op basis van één valuta	Neen	Constant of variabel
D.4.3	OIS	SOFR	USD	7D-3J	Op basis van één valuta	Neen	Constant of variabel"

UITVOERINGSVERORDENING (EU) 2022/751 VAN DE COMMISSIE
van 16 mei 2022

tot niet-goedkeuring van de werkzame stof chloorpicrine overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad ⁽¹⁾, en met name artikel 13, lid 2,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Op 21 december 2014 heeft European Chloropicrin Group (ECG) overeenkomstig artikel 7, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 bij het Verenigd Koninkrijk ("de lidstaat-rapporteur") een aanvraag voor de goedkeuring van de werkzame stof chloorpicrine ingediend.
- (2) Overeenkomstig artikel 9, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 heeft de lidstaat-rapporteur de aanvrager, de andere lidstaten, de Commissie en de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) op 18 juni 2014 in kennis gesteld van de ontvankelijkheid van de aanvraag.
- (3) Voor die werkzame stof zijn de uitwerking op de gezondheid van mens en dier en het milieueffect overeenkomstig artikel 11, leden 2 en 3, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 beoordeeld voor de door de aanvrager voorgestelde toepassing. De lidstaat-rapporteur heeft op 12 december 2017 een ontwerpbeoordelingsverslag bij de Commissie en de EFSA ingediend.
- (4) Overeenkomstig artikel 12, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 heeft de EFSA het van de lidstaat-rapporteur ontvangen ontwerpbeoordelingsverslag doorgestuurd naar de aanvrager en de andere lidstaten en heeft zij hierover een openbare raadpleging gehouden.
- (5) Overeenkomstig artikel 12, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 heeft zij de aanvrager verzocht de lidstaten, de Commissie en de EFSA aanvullende informatie te verstrekken.
- (6) Naar aanleiding van de kennisgeving door het Verenigd Koninkrijk van zijn voornemen om zich krachtens artikel 50 van het Verdrag betreffende de Europese Unie terug te trekken uit de Unie, heeft Italië tijdens het proces van collegiale toetsing in juni 2019 de verantwoordelijkheid voor deze werkzame stof als lidstaat-rapporteur overgenomen.
- (7) De beoordeling van de aanvullende informatie door de lidstaat-rapporteur is bij de EFSA ingediend in de vorm van een bijgewerkt ontwerpbeoordelingsverslag.
- (8) Het ontwerpbeoordelingsverslag is door de lidstaten en de EFSA geëvalueerd. De EFSA heeft haar conclusie over de risicobeoordeling van de werkzame stof chloorpicrine ⁽²⁾ op 30 januari 2020 aan de Commissie voorgelegd.
- (9) In haar conclusie heeft de EFSA aangegeven dat zij op basis van de beschikbare informatie de risicobeoordeling voor consumenten, personen die beroepshalve het middel toepassen, werknemers, omstanders en bewoners niet kon voltooien en dat zij potentiële bezorgdheden met betrekking tot het grondwater, in de bodem levende macro- en micro-organismen en in de bodem levende niet tot de doelsoorten behorende geleedpotigen heeft geïdentificeerd.
- (10) Daarnaast kon ook de beoordeling van de risico's voor waterorganismen, bijen, op bladeren levende niet tot de doelsoorten behorende geleedpotigen, regenwormen en niet tot de doelsoorten behorende terrestrische planten niet worden voltooid.

⁽¹⁾ PB L 309 van 24.11.2009, blz. 1.

⁽²⁾ *EFSA Journal* 2020;18(3):6028, Conclusion on the peer review of the pesticide risk assessment of the active substance chloropicrin, doi:10.2903/j.efsa.2020.6028.

- (11) De Commissie heeft de aanvrager verzocht zijn opmerkingen in te dienen over de conclusie van de EFSA en, overeenkomstig artikel 13, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1107/2009, over het ontwerp-evaluatieverslag. De aanvrager heeft zijn opmerkingen ingediend en deze zijn zorgvuldig onderzocht.
- (12) Op 22 oktober 2021 heeft de Commissie een evaluatieverslag en een ontwerpverordening betreffende de niet-goedkeuring van de werkzame stof chloorpicrine bij het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders ingediend. De Commissie heeft vastgesteld dat de door de EFSA geïdentificeerde bezorgdheden niet konden worden weggenomen en dat bijgevolg niet kon worden geconcludeerd dat aan de goedkeuringscriteria was voldaan.
- (13) Bij brief van 18 januari 2022 heeft de aanvrager de aanvraag voor de goedkeuring van chloorpicrine ingetrokken. Chloorpicrine mag derhalve niet worden goedgekeurd.
- (14) Deze verordening laat de mogelijkheid om een nieuwe aanvraag voor de goedkeuring van chloorpicrine in te dienen overeenkomstig artikel 7 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 onverlet.
- (15) De in deze verordening vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Niet-goedkeuring van de werkzame stof

De werkzame stof chloorpicrine wordt niet goedgekeurd.

Artikel 2

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 16 mei 2022.

Voor de Commissie
De voorzitter
Ursula VON DER LEYEN

BESLUITEN

BESLUIT (EU) 2022/752 VAN DE RAAD

van 5 april 2022

tot wijziging van Besluit 1999/70/EG betreffende de externe accountants van de nationale centrale banken, met betrekking tot de externe accountants van de Bank of Greece

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien Protocol nr. 4 betreffende de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank, dat is gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 27.1,

Gezien de Aanbeveling van de Europese Centrale Bank van 17 februari 2022 aan de Raad van de Europese Unie met betrekking tot de externe accountants van de Bank of Greece (ECB/2022/3) ⁽¹⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De rekeningen van de Europese Centrale Bank (ECB) en van de nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben, moeten gecontroleerd worden door onafhankelijke externe accountants die op aanbeveling van de Raad van bestuur van de ECB zijn aanvaard door de Raad van de Europese Unie.
- (2) Het mandaat van de huidige externe accountants van de Bank of Greece, Deloitte Certified Public Accountants S.A., loopt af na de audit van het boekjaar 2021. Het is derhalve noodzakelijk om voor het boekjaar 2022 en daarna externe accountants te benoemen.
- (3) De Bank of Greece heeft Ernst & Young (Hellas) Certified Auditors Accountants S.A. als externe accountant geselecteerd voor de boekjaren 2022 tot en met 2026, met een optie om het mandaat te verlengen voor de boekjaren 2027 en 2028.
- (4) De Raad van bestuur van de ECB beveelt aan om Ernst & Young (Hellas) Certified Auditors Accountants S.A. te benoemen tot externe accountant van de Bank of Greece voor de boekjaren 2022 tot en met 2026, met een optie om het mandaat te verlengen voor de boekjaren 2027 en 2028.
- (5) Ingevolge de aanbeveling van de Raad van bestuur van de ECB moet Besluit 1999/70/EG van de Raad ⁽²⁾ dienovereenkomstig gewijzigd worden,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

In artikel 1 van Besluit 1999/70/EG wordt lid 12 vervangen door:

“12. Ernst & Young (Hellas) Certified Auditors Accountants S.A. wordt aanvaard als externe accountant van de Bank of Greece voor de boekjaren 2022 tot en met 2026.”.

Artikel 2

Dit besluit wordt van kracht op de datum van de kennisgeving ervan.

⁽¹⁾ PB C 102 van 2.3.2022, blz. 1.

⁽²⁾ Besluit 1999/70/EG van de Raad van 25 januari 1999 betreffende de externe accountants van de nationale centrale banken (PB L 22 van 29.1.1999, blz. 69).

Artikel 3

Dit besluit is gericht tot de Europese Centrale Bank.

Gedaan te Luxemburg, 5 april 2022.

Voor de Raad
De voorzitter
B. LE MAIRE

BESLUIT (GBVB) 2022/753 VAN DE RAAD**van 16 mei 2022****tot wijziging van Besluit (GBVB) 2019/938 van de Raad ter ondersteuning van een proces van vertrouwensopbouw dat moet leiden tot de instelling van een zone in het Midden-Oosten die vrij is van kernwapens en alle andere massavernietigingswapens**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name artikel 28, lid 1, en 31, lid 1,

Gezien het voorstel van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Raad heeft op 6 juni 2019 Besluit (GBVB) 2019/938 ⁽¹⁾ vastgesteld.
- (2) Besluit (GBVB) 2019/938 voorzagt voor de in artikel 1 van dat besluit bedoelde activiteiten in een uitvoeringsperiode van 36 maanden vanaf de datum van sluiting van de in artikel 3, lid 3, van dat besluit bedoelde financieringsovereenkomst.
- (3) De uitvoerende partner, het VN-Instituut voor Ontwapeningsonderzoek, heeft verzocht die uitvoeringsperiode met twaalf maanden te verlengen tot en met 10 juli 2023, gezien de vertraging bij de uitvoering van projectactiviteiten in het kader van Besluit (GBVB) 2019/938 als gevolg van de COVID-19-pandemie.
- (4) De voortzetting van de in artikel 1 van Besluit (GBVB) 2019/938 bedoelde activiteiten tot en met 10 juli 2023 heeft geen gevolgen voor de financiële middelen tot 10 juli 2023.
- (5) Besluit (GBVB) 2019/938 moet dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

In Besluit (GBVB) 2019/938 wordt artikel 5, lid 2, vervangen door:

“2. Het verstrijkt op 10 juli 2023.”.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de datum waarop het wordt vastgesteld.

Gedaan te Brussel, 16 mei 2022.

*Voor de Raad**De voorzitter*

J. BORRELL FONTELLES

⁽¹⁾ Besluit (GBVB) 2019/938 van de Raad van 6 juni 2019 ter ondersteuning van een proces van vertrouwensopbouw dat moet leiden tot de instelling van een zone in het Midden-Oosten die vrij is van kernwapens en alle andere massavernietigingswapens (PB L 149 van 7.6.2019, blz. 63).

BESLUIT (GBVB) 2022/754 VAN DE RAAD**van 16 mei 2022****tot wijziging van Besluit (GBVB) 2019/797 betreffende beperkende maatregelen tegen cyberaanvallen die de Unie of haar lidstaten bedreigen**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name artikel 29,

Gezien het voorstel van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Raad heeft op 17 mei 2019 Besluit (GBVB) 2019/797 ⁽¹⁾ vastgesteld.
- (2) Besluit (GBVB) 2019/797 is van toepassing tot en met 18 mei 2022. Op basis van een evaluatie van dat besluit moet de geldigheid van dat besluit worden verlengd tot en met 18 mei 2025 en moeten de daarin opgenomen beperkende maatregelen worden verlengd tot en met 18 mei 2023.
- (3) Besluit (GBVB) 2019/797 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Artikel 10 van Besluit (GBVB) 2019/797 wordt vervangen door:

“Artikel 10

Dit besluit is van toepassing tot en met 18 mei 2025 en wordt voortdurend geëvalueerd. De in de artikelen 4 en 5 genoemde maatregelen zijn tot en met 18 mei 2023 van toepassing ten aanzien van de in de bijlage vermelde natuurlijke personen en rechtspersonen, entiteiten en lichamen.”

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Gedaan te Brussel, 16 mei 2022.

Voor de Raad

De voorzitter

J. BORRELL FONTELLES

⁽¹⁾ Besluit (GBVB) 2019/797 van de Raad van 17 mei 2019 betreffende beperkende maatregelen tegen cyberaanvallen die de Unie of haar lidstaten bedreigen (PB L 129 I van 17.5.2019, blz. 13).

UITVOERINGSBESLUIT (GBVB) 2022/755 VAN DE RAAD**van 16 mei 2022****tot uitvoering van Besluit (GBVB) 2015/740 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Zuid-Sudan**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name artikel 31, lid 2,

Gezien Besluit (GBVB) 2015/740 van de Raad van 7 mei 2015 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Zuid-Sudan en tot intrekking van Besluit 2014/449/GBVB ⁽¹⁾, en met name artikel 9, lid 2,

Gezien het voorstel van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Raad heeft op 7 mei 2015 Besluit (GBVB) 2015/740 vastgesteld.
- (2) Overeenkomstig artikel 12, lid 2, van Besluit (GBVB) 2015/740 heeft de Raad de lijst van aan beperkende maatregelen onderworpen personen in bijlage II bij dat besluit geëvalueerd.
- (3) De Raad is tot de conclusie gekomen dat de beperkende maatregelen tegen één persoon op de lijst in bijlage II bij Besluit (GBVB) 2015/740 gehandhaafd moeten worden en dat de vermelding voor die persoon geactualiseerd en hernummerd moet worden.
- (4) Besluit (GBVB) 2015/740 moet bijgevolg dienovereenkomstig gewijzigd worden,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Bijlage II bij Besluit (GBVB) 2015/740 wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij dit besluit.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Gedaan te Brussel, 16 mei 2022.

Voor de Raad

De voorzitter

J. BORRELL FONTELLES

⁽¹⁾ Besluit (GBVB) 2015/740 van de Raad van 7 mei 2015 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Zuid-Sudan en tot intrekking van Besluit 2014/449/GBVB .PB L 117 van 8.5.2015, blz. 52.

BIJLAGE

In bijlage II bij Besluit (GBVB) 2015/740 wordt de tabel vervangen door:

	Naam	Identificatiegegevens	Redenen voor plaatsing op de lijst	Datum van plaatsing op de lijst
"1.	Michael MAKUEI LUETH	Geboortedatum: 1947 Geboorteplaats: Bor, Sudan (nu Zuid-Sudan) Geslacht: mannelijk	<p>Michael Makuei Lueth bekleedt sinds 2013 de functie van minister van Informatie- en Omroepbeleid en bekleedt die functie nog steeds in de overgangsregering van nationale eenheid. Hij was ook de woordvoerder van de regeringsdelegatie bij de vredesbesprekingen van de Intergouvernementele Ontwikkelingsautoriteit van 2014 tot 2015 en van 2016 tot 2018.</p> <p>Makuei heeft het politieke proces in Zuid-Sudan belemmerd, met name door met opruiende publieke verklaringen de uitvoering van de overeenkomst over de oplossing van het conflict in Zuid-Sudan (Agreement on the Resolution of the Conflict in South Sudan — ARCSS) van augustus 2015 (die in september 2018 is vervangen door de "Revitalised ARCSS" (R-ARCSS)) te belemmeren, door het werk van de gezamenlijke monitoring- en evaluatiecommissie van de ARCSS (Joint Monitoring and Evaluation Commission — JMEC, in de R-ARCSS omgedoopt tot "Nieuwe JMEC") te belemmeren en door de oprichting van ARCSS-instellingen voor overgangsjustitie, waarin ook is voorzien in de R-ARCSS, te belemmeren. Ook heeft hij de operaties van de regionale beschermingsmacht van de Verenigde Naties belemmerd.</p> <p>Makuei is tevens verantwoordelijk voor ernstige schendingen van de mensenrechten, waaronder beperkingen van de vrijheid van meningsuiting.</p>	3.2.2018"

BESLUIT (EU) 2022/756 VAN DE COMMISSIE**van 30 september 2021****betreffende de steunmaatregelen SA.32014, SA.32015, SA.32016 (2011/C) (ex 2011/NN), door Italië en de regio Sardinië ten uitvoer gelegd ten gunste van Saremar***(Kennisgeving geschied onder nummer C(2021) 6990)***(Slechts de tekst in de Italiaanse taal is authentiek)****(Voor de EER relevante tekst)**

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 108, lid 2, eerste alinea,

Gezien de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name artikel 62, lid 1, punt a,

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken ⁽¹⁾, en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE

- (1) Op 6 augustus 1999 heeft de Commissie besloten de procedure in te leiden van artikel 108, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("VWEU") ten aanzien van steun die op grond van de initiële openbaardienstcontracten ("de initiële overeenkomsten") was betaald aan de zes ondernemingen die toentertijd de Gruppo Tirrenia vormden ⁽²⁾.
- (2) Tijdens de onderzoeksfase hebben de Italiaanse autoriteiten verzocht om splitsing van het dossier van de Gruppo Tirrenia, teneinde de eindbeslissing die alleen betrekking heeft op de onderneming Tirrenia di Navigazione ("Tirrenia") te bespoedigen. Dit verzoek was gestoeld op het voornemen van de Italiaanse autoriteiten om over te gaan tot privatisering van de groep, en in de eerste plaats van de onderneming Tirrenia, alsook op de wens om het proces juist voor deze onderneming te bespoedigen.
- (3) De Commissie heeft het verzoek van de Italiaanse autoriteiten ingewilligd en heeft bij Beschikking 2001/851/EG van de Commissie ⁽³⁾ de procedure ten aanzien van de steun aan Tirrenia stopgezet. De steun werd verenigbaar verklaard met inachtneming van bepaalde verplichtingen door de Italiaanse autoriteiten.
- (4) In Beschikking 2005/163/EG van de Commissie ⁽⁴⁾ ("de beschikking van 2004") verklaarde de Commissie de aan de ondernemingen van de Gruppo Tirrenia behalve Tirrenia ⁽⁵⁾ verleende compensatie deels verenigbaar met de interne markt, deels verenigbaar mits door de Italiaanse autoriteiten een aantal verplichtingen in acht wordt genomen, en deels onverenigbaar met de interne markt. De beschikking van 2004 was gebaseerd op boekhoudkundige gegevens die de jaren 1992 tot en met 2001 bestreken en bevatte bepaalde voorwaarden ter waarborging van de verenigbaarheid van de compensatie gedurende de hele looptijd van de initiële overeenkomsten (d.w.z. tot 2008).
- (5) In zijn arrest van 4 maart 2009 in de zaken T-265/04, T-292/04 en T-504/04 ⁽⁶⁾ heeft het Gerecht de beschikking van 2004 nietig verklaard.

⁽¹⁾ PB C 28 van 1.2.2012, blz. 18, en PB C 84 van 22.3.2013, blz. 58.

⁽²⁾ PB C 306 van 23.10.1999, blz. 2. De voormalige Gruppo Tirrenia bestond uit de ondernemingen Tirrenia di Navigazione S.p.A., Adriatica S.p.A., Caremar — Campania Regionale Marittima S.p.A, Saremar — Sardegna Regionale Marittima S.p.A., Siremar — Sicilia Regionale Marittima S.p.A., en Toremar — Toscana Regionale Marittima S.p.A.

⁽³⁾ Beschikking 2001/851/EG van de Commissie van 21 juni 2001 van Italië aan de scheepvaartmaatschappij Tirrenia di Navigazione (PB L 318 van 4.12.2001, blz. 9).

⁽⁴⁾ Beschikking 2005/163/EG van de Commissie van 16 maart 2004 betreffende staatssteun van Italië aan de scheepvaartmaatschappijen Adriatica, Caremar, Siremar, Saremar en Toremar (Gruppo Tirrenia) (PB L 53 van 26.2.2005, blz. 29).

⁽⁵⁾ Met name: Adriatica, Caremar, Siremar, Saremar en Toremar.

⁽⁶⁾ Gevoegde zaken T-265/04, T-292/04 en T-504/04, Tirrenia di Navigazione/Commissie, ECLI:EU:T:2009:48.

- (6) Op 5 oktober 2011 heeft de Commissie bij Besluit C(2011) 6961 van de Commissie (“het besluit van 2011”) ⁽⁷⁾ de formele onderzoeksprocedure ingeleid ten aanzien van diverse maatregelen die Italië had genomen ten gunste van de ondernemingen van de voormalige Gruppo Tirrenia. Het onderzoek betrof onder meer de aan Saremar — Sardegna Regionale Marittima (“Saremar”) toegekende compensatie voor het exploiteren van een aantal scheepvaartroutes vanaf 1 januari 2009 en een aantal andere maatregelen die aan die onderneming waren toegekend.
- (7) Het besluit van 2011 is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. De Commissie heeft de belanghebbenden uitgenodigd hun opmerkingen te maken over de maatregelen waarop het onderzoek zag.
- (8) Op 7 november 2012 verlengde de Commissie de onderzoeksprocedure, onder meer ten aanzien van bepaalde steunmaatregelen die de regio Sardinië aan Saremar had verleend. De Commissie heeft op 19 december 2012 een gewijzigde versie ⁽⁸⁾ van dat besluit vastgesteld (Besluit C(2012) 9452 van de Commissie, “het besluit van 2012”).
- (9) Het besluit van 2012 is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* ⁽⁹⁾. De Commissie heeft de belanghebbenden uitgenodigd hun opmerkingen te maken over de maatregelen waarop het onderzoek zag.
- (10) Bij brief van 14 mei 2013 heeft de regio Sardinië de Commissie verzocht om de maatregelen met betrekking tot Saremar te scheiden van de bij de besluiten van 2011 en 2012 ingeleide formele onderzoeksprocedure en om prioriteit te verlenen aan die maatregelen, met name gelet op de aankomende privatisering van de onderneming.
- (11) De Commissie heeft het verzoek van de autoriteiten van Sardinië ingewilligd en heeft bij Besluit (EU) 2018/261 van de Commissie ⁽¹⁰⁾ (“het besluit van 2014”) de formele onderzoeksprocedure ten aanzien van bepaalde door de regio Sardinië aan Saremar verleende maatregelen stopgezet. Van de vijf maatregelen die door de regio Sardinië waren vastgesteld ten gunste van Saremar, werden er vier beoordeeld in het besluit van 2014, met uitzondering van het project “Bonus Sardo — Vacanza” (zie overweging 29 van dit besluit).
- (12) Saremar en de regio Sardinië stelden beroepen tot nietigverklaring in tegen het besluit van 2014 bij het Gerecht. Het Gerecht heeft deze beroepen verworpen bij zijn arresten van 6 april 2017 in de zaken T-219/14 ⁽¹¹⁾ en T-220/14 ⁽¹²⁾. Noch Saremar, noch de regio Sardinië hebben hoger beroep ingesteld tegen die arresten, die nu definitief zijn.
- (13) Bij Besluit (EU) 2020/1411 van de Commissie ⁽¹³⁾ rondde de Commissie het onderzoek ten aanzien van de ondernemingen van de Gruppo Tirrenia, met uitzondering van Tirrenia, voor de periode 1992-2008 af. De Commissie concludeerde dat de steun voor het verrichten van cabotagediensten in het zeevervoer bestaande steun vormde, terwijl de steun voor het verrichten van internationale zeevervoersdiensten verenigbaar was met de kaderregeling van 2011 inzake diensten van algemeen economisch belang (“DAEB”) (“de DAEB-kaderregeling van 2011”) ⁽¹⁴⁾.
- (14) Bij Besluit (EU) 2020/1412 van de Commissie ⁽¹⁵⁾ rondde de Commissie de formele onderzoeksprocedure ten aanzien van de maatregelen die voor de periode 2009-2020 aan Tirrenia en de overnemer CIN waren toegekend, af.

⁽⁷⁾ PB C 28 van 1.2.2012, blz. 18.

⁽⁸⁾ Alle wijzigingen hadden betrekking op maatregelen ten gunste van Saremar.

⁽⁹⁾ PB C 84 van 22.3.2013, blz. 58.

⁽¹⁰⁾ Besluit (EU) 2018/261 van de Commissie van 22 januari 2014 betreffende de steunmaatregelen SA.32014 (2011/C), SA.32015 (2011/C) en SA.32016 (2011/C), door de regio Sardinië ten uitvoer gelegd ten gunste van Saremar (aangemeld in het kader van document C(2013) 9101) (PB L 49 van 22.2.2018, blz. 22).

⁽¹¹⁾ Zaak T-219/14, Regione autonoma della Sardegna/Commissie, ECLI:EU:T:2017:266.

⁽¹²⁾ Zaak T-220/14, Saremar/Commissie, ECLI:EU:T:2017:267.

⁽¹³⁾ Besluit (EU) 2020/1411 van de Commissie van 2 maart 2020 betreffende steunmaatregel C 64/99 (ex NN 68/99) die door Italië ten uitvoer is gelegd ten gunste van de scheepvaartondernemingen Adriatica, Caremar, Siremar, Saremar en Toremar (Gruppo Tirrenia) (PB L 332 van 12.10.2020, blz. 1).

⁽¹⁴⁾ Mededeling van de Commissie: EU-kaderregeling inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst (PB C 8 van 11.1.2012, blz. 15).

⁽¹⁵⁾ Besluit (EU) 2020/1412 van de Commissie van 2 maart 2020 betreffende de maatregelen SA.32014, SA.32015, SA.32016 (11/C) (ex 11/NN) door Italië ten uitvoer gelegd ten gunste van Tirrenia di Navigazione en de overnemer Compagnia Italiana di Navigazione (PB L 332 van 12.10.2020, blz. 45).

- (15) Bij Besluit (EU) 2021/4268 van de Commissie ⁽¹⁶⁾ en Besluit (EU) 2021/4271 van de Commissie ⁽¹⁷⁾ rondde de Commissie de formele onderzoeksprocedure ten aanzien van de maatregelen die voor de periode vanaf 2009 aan Siremar en Toremar en hun overnemers waren toegekend, af.
- (16) Dit besluit heeft uitsluitend betrekking op maatregelen ten gunste van Saremar die zijn vastgesteld in de besluiten van 2011 en 2012 en die niet aan bod kwamen in het besluit van 2014, zoals toegelicht in de overwegingen 28 en 29. De Commissie zal alle overige maatregelen waarop de besluiten van 2011 en 2012 betrekking hebben, onderzoeken in afzonderlijke besluiten in het kader van steunmaatregelen SA.32014, SA.32015 en SA.32016. Die overige maatregelen betreffen met name allemaal andere ondernemingen van de voormalige Gruppo Tirrenia (te weten Caremar en Laziomar).

2. ACHTERGROND EN BESCHRIJVING VAN DE TE ONDERZOEKEN MAATREGELEN

2.1. Chronologisch overzicht

2.1.1. De initiële overeenkomsten

- (17) De Gruppo Tirrenia was via de onderneming Finanziaria per i Settori Industriale e dei Servizi S.p.A ("Fintecna") ⁽¹⁸⁾ van oudsher in handen van de Italiaanse staat en bestond oorspronkelijk uit zes ondernemingen, namelijk Tirrenia, Adriatica, Caremar, Saremar, Siremar en Toremar. Deze ondernemingen verrichtten zeevervoersdiensten op grond van afzonderlijke openbaardienstcontracten die in 1991 met de Italiaanse staat waren afgesloten, en die voor een periode van twintig jaar (van januari 1989 tot december 2008) van kracht zijn gebleven. Fintecna had 100 % van het aandelenkapitaal van Tirrenia in handen. Tirrenia was volledig eigenaar van Adriatica, Caremar, Saremar, Siremar en Toremar (samen "de regionale maatschappijen" genoemd). Adriatica, dat voorheen een aantal routes tussen Italië en Albanië, Kroatië, Griekenland en Montenegro onderhield, is in 2004 met Tirrenia gefuseerd.
- (18) De initiële overeenkomsten hadden tot doel de regelmatigheid en de betrouwbaarheid te waarborgen van een groot aantal zeevervoersdiensten, die hoofdzakelijk de verbinding tussen het Italiaanse vasteland en Sicilië, Sardinië en andere kleinere Italiaanse eilanden verzorgden. Daartoe verleende de Italiaanse staat financiële steun in de vorm van subsidies die rechtstreeks aan elke onderneming van de Gruppo Tirrenia werden uitgekeerd.
- (19) Saremar exploiteerde bepaalde louter lokale cabotageverbindingen tussen Sardinië en de eilanden ten noordoosten en ten zuidwesten daarvan, en een internationale verbinding met Corsica, in het kader van de initiële overeenkomst met de staat.

2.1.2. De verlenging van de initiële overeenkomsten

- (20) De initiële overeenkomsten, waaronder die welke betrekking heeft op Saremar, werden drie keer verlengd.
- (21) Ten eerste zijn de initiële overeenkomsten, die oorspronkelijk op 31 december 2008 zouden vervallen, bij artikel 26 van wetsbesluit nr. 207 van 30 december 2008, omgezet in wet nr. 14 van 27 februari 2009, met één jaar verlengd tot 31 december 2009.
- (22) Ten tweede is bij artikel 19-ter van wetsbesluit nr. 135 van 25 september 2009 ("wetsbesluit 135/2009"), omgezet in wet nr. 166 van 20 november 2009 ("de wet van 2009") bepaald dat, in het licht van de privatisering van de ondernemingen van de Gruppo Tirrenia, de deelnemingen van de regionale ondernemingen (met uitzondering van Siremar) als volgt zouden worden overgedragen van de moederonderneming Tirrenia:
- Caremar aan de regio Campanië. De regio Campanië heeft vervolgens de bedrijfsactiviteiten gericht op de exploitatie van de vervoersverbindingen met de Pontijnse archipel overdragen aan de regio Lazio (waarbij Laziomar werd opgericht) ⁽¹⁹⁾;
  - Saremar aan de regio Sardinië;

⁽¹⁶⁾ Nog niet bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

⁽¹⁷⁾ Nog niet bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

⁽¹⁸⁾ Fintecna is volledig eigendom van het Italiaanse Ministerie van Economie en Financiën en is gespecialiseerd in het beheer van deelnemingen en privatiseringsprocessen. Fintecna houdt zich ook bezig met projecten voor sanering en herstructurering van ondernemingen die industriële, financiële of organisatorische problemen hebben.

⁽¹⁹⁾ Deze overdracht is op 1 juni 2011 formeel vastgelegd.

c) Toremar aan de regio Toscane.

- (23) De wet van 2009 bepaalde tevens dat nieuwe overeenkomsten uiterlijk 31 december 2009 zouden worden afgesloten tussen de Italiaanse staat en Tirrenia en Siremar. Evenzo zouden de regionale diensten worden verankerd in nieuwe openbaredienstcontracten die Saremar, Toremar en Caremar uiterlijk op 31 december 2009 (Sardinië en Toscane) en 28 februari 2010 (Campanië en Lazio) met de respectieve regionale autoriteiten zouden afsluiten. De nieuwe openbaredienstcontracten zouden samen met de ondernemingen zelf worden aanbesteed. De nieuwe eigenaren van elk van deze ondernemingen zouden dan de respectieve overeenkomst of het respectieve openbaredienstcontract ondertekenen ⁽²⁰⁾.
- (24) Hiertoe werden de initiële overeenkomsten, waaronder die welke betrekking had op Saremar, bij de wet van 2009 wederom verlengd, van 1 januari 2010 tot 30 september 2010.
- (25) Tot slot bevatte wet nr. 163 van 1 oktober 2010 tot omzetting van wetsbesluit nr. 125 van 5 augustus 2010 ("de wet van 2010") de verdere verlenging van de initiële overeenkomsten, waaronder die welke betrekking heeft op Saremar, van 1 oktober 2010 tot en met het einde van de privatiseringsprocessen van Tirrenia en Siremar.

2.1.3. Uitvoering van het besluit van 2014

- (26) In haar besluit van 2014 heeft de Commissie verklaard dat twee steunmaatregelen ten gunste van Saremar onverenigbaar waren met de interne markt, terwijl voor twee andere maatregelen werd vastgesteld dat zij geen staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU vormden. In dat verband heeft de Commissie de terugvordering gelast van:
- a) 10 miljoen EUR compensatie die aan Saremar was betaald voor de exploitatie van twee aanvullende zeeverbindingen op routes tussen Sardinië en het Italiaanse vasteland;
- b) een geplande herkapitalisatie van 6 099 961 EUR (waarvan reeds 824 309,69 EUR aan Saremar was betaald).
- (27) Italië heeft het besluit van 2014 uitgevoerd, hoewel sommige procedures bij de vaststelling van het onderhavige besluit nog hangende waren. Meer bepaald:
- a) Bij brief van 10 april 2015 meldden de Italiaanse autoriteiten dat de rechtbank van Cagliari op 15 januari 2015 had geoordeeld dat Saremar tot de *concordato preventivo*-procedure zou worden toegelaten. Die procedure had tot doel alle activa van Saremar te verkopen en aan de vorderingen van de crediteuren te voldoen, waarbij de bedrijfsactiviteiten van Saremar niet mochten worden voortgezet na een bepaalde datum (die aanvankelijk was vastgesteld op 31 december 2015). De staatssteunvorderingen waren met een passende rangorde geregistreerd en omvatten de tot 1 juli 2014 opgelopen terugvorderingsrente, ten belope van 11 131 231,60 EUR. 1 juli 2014 is de datum waarop Saremar heeft verzocht om te worden toegelaten tot de *concordato preventivo*-procedure waarmee, overeenkomstig het Italiaanse recht, de opbouw van rente wordt beëindigd ⁽²¹⁾;
- b) Bij brief van 28 oktober 2015 deelden de Italiaanse autoriteiten de Commissie mee dat de verkoop van de vaartuigen van Saremar en de toewijzing van de door Saremar vervulde openbaredienstverplichtingen afzonderlijk moesten worden aanbesteed. Zij zonden tevens het besluit van de rechtbank van Cagliari van 22 juli 2015 in, waarin het *concordato preventivo* (de zogeheten "*omologazione*") werd gevalideerd, en deelden de Commissie mee dat er acht blijken van belangstelling voor de schepen van Saremar waren ontvangen. Bij brief van 21 januari 2016 bevestigden de Italiaanse autoriteiten dat Saremar slechts tot 31 maart 2016 actief zou blijven. Zij meldden ook dat de schepen van Saremar waren verkocht aan de onderneming Delcoservizi Srl ("Delcoservizi"), waarbij de daadwerkelijke overdracht vóór 30 april 2016 moest plaatsvinden, en dat de procedure voor de gunning van het openbaredienstcontract nog liep en er twee blijken van belangstelling waren ontvangen;
- c) Bij brief van 19 mei 2016 meldden de Italiaanse autoriteiten dat het openbaredienstcontract aan de onderneming Delcomar Srl ("Delcomar") was gegund. Dienovereenkomstig is Saremar op 31 maart 2016 gestopt met de exploitatie van alle zeeverbindingen, en sinds 1 april 2016 exploiteert Delcomar de openbare dienst. De Italiaanse autoriteiten deelden de Commissie ook mee dat de regionale raad van Sardinië na de overdracht van de activa van Saremar op 31 maart 2016, bij zijn besluit nr. 24/23 van 22 april 2016 de vereffening van Saremar had gelast. In dat besluit merkte de regionale raad op dat aangezien Saremar al haar activiteiten op 31 maart 2016 had stopgezet, de onderneming niet meer essentieel was en moest worden vereffend, en dat er een nieuwe vereffenaar was aangesteld door de regio;

⁽²⁰⁾ Artikel 19 ter, lid 10, van wetsbesluit 135/2009.

⁽²¹⁾ Zie de punten 130 en 133 van de mededeling van de Commissie betreffende de terugvordering van onrechtmatige en onverenigbare staatssteun, C 247/1, 23 juli 2019.

- d) Bij brief van 20 juli 2016 lieten de Italiaanse autoriteiten de Commissie weten dat op basis van de middelen die waren ontvangen uit de vereffening van de activa van Saremar en het register van schuldvorderingen, slechts 4 452 226,42 EUR aan de staatssteunvorderingen kon worden toegewezen (d.i. ongeveer 40 % van de verschuldigde bedragen). Zij bevestigden voorts dat Saremar al haar personeel ontsloeg en uit het ondernemingsregister zou worden geschrapt zodra de vereffening was voltooid, en dat er geen banden van welke aard ook bestonden tussen de verkoper (Saremar) en de koper (Delcoservizi) van de activa. Tot slot verstrekten de Italiaanse autoriteiten bij brief van 17 juli 2017 het bewijs van betaling van 4 452 226,42 EUR door de vereffenaars van Saremar aan de regio.

2.2. Maatregelen in het kader van de besluiten van 2011 en 2012

- (28) In de formele onderzoeksprocedures die bij besluit van 2011 en van 2012 werden ingeleid, zijn de volgende maatregelen beoordeeld:
- 1) de compensatie voor het beheer van diensten van DAEB's in het kader van de verlenging van de initiële overeenkomsten (maatregel 1);
  - 2) de onrechtmatige verlenging van reddingssteun aan Tirrenia en Siremar (maatregel 2);
  - 3) de privatisering van de ondernemingen van de voormalige Gruppo Tirrenia ⁽²²⁾ (maatregel 3);
  - 4) de betaalde compensatie voor het beheer van een DAEB op grond van de toekomstige overeenkomsten/openbaredienstcontracten (maatregel 4);
  - 5) de voorrang bij het aanmeren (maatregel 5);
  - 6) de in de wet van 2010 vastgestelde maatregelen (maatregel 6);
  - 7) vijf door de regio Sardinië vastgestelde aanvullende maatregelen ten gunste van Saremar (maatregel 7).
- (29) Bij haar besluit van 2014 heeft de Commissie de formele onderzoeksprocedure afgesloten met betrekking tot vier van de vijf door de regio Sardinië ten gunste van Saremar genomen maatregelen, die hierboven zijn aangeduid als "maatregel 7". Zij heeft echter geen conclusies geformuleerd met betrekking tot een vijfde maatregel: het project "Bonus Sardo — Vacanza" ⁽²³⁾. Voor Saremar heeft de Commissie dus nog geen standpunt ingenomen over de verenigbaarheid van de maatregelen 1, 3, 4, 5, 6 en het project "Bonus Sardo — Vacanza" met de interne markt.

3. VEREFFENING VAN DE BEGUNSTIGDE EN HET ONTBREKEN VAN ECONOMISCHE CONTINUÏTEIT

- (30) De Commissie herinnert eraan dat het systeem van preventief toezicht op voorgenomen nieuwe steunmaatregelen door de Commissie, zoals vastgesteld in artikel 108, lid 3, VWEU, is ontworpen om te voorkomen dat er steun wordt verleend die onverenigbaar is met de interne markt ⁽²⁴⁾. Wat de terugvordering van onverenigbare steun betreft, heeft het Hof consequent geoordeeld dat de bevoegdheid van de Commissie om lidstaten te gelasten tot terugvordering van steun die zij onverenigbaar met de interne markt heeft verklaard, tot doel heeft de verstoring van de mededinging als gevolg van het concurrentievoordeel dat de begunstigde van die steun heeft genoten, ongedaan te maken door aldus de toestand van vóór de steunverlening te herstellen ⁽²⁵⁾. Indien een onderneming de steun niet kan terugbetalen, moet de lidstaat proberen de vennootschap te laten vereffenen ⁽²⁶⁾, d.w.z. de activiteiten ervan stop te zetten en de activa ervan te verkopen tegen marktvoorwaarden.
- (31) Het systeem van toezicht op staatsteun is met andere woorden hoofdzakelijk bedoeld om de toekenning van onverenigbare staatssteun te voorkomen. Indien de concurrentie op de interne markt wordt verstoord door de uitkering van onrechtmatige en onverenigbare staatssteun, moet derhalve worden verzekerd dat de toestand van vóór de verstoring van de concurrentie wordt hersteld, indien nodig door vereffening van de begunstigde.

⁽²²⁾ Dit betreft tevens de betaling met uitstel van een deel van de overnameprijs door CIN voor de overname van het bedrijfsonderdeel Tirrenia en diverse vermeende aanvullende steunmaatregelen in het kader van de privatisering van het bedrijfsonderdeel Siremar (bv. contragarantie en kapitaalverhoging door de staat voor CdI).

⁽²³⁾ In het besluit van 2014 werd vermeld dat dit project in een afzonderlijk besluit zou worden beoordeeld.

⁽²⁴⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 3 maart 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, punt 19.

⁽²⁵⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 11 december 2012, Commissie/Spanje ("Magefesa II"), C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, punt 105.

⁽²⁶⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 17 januari 2018, Commissie/Griekenland ("United Textiles"), C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, punt 36.

- (32) Tegen die achtergrond merkt de Commissie op dat de in de overwegingen 28 en 29 genoemde nog hangende maatregelen betrekking hebben op ofwel Saremar, thans in vereffening (maatregelen 1 en Bonus Sardo Vacanza), ofwel de opvolgers van Saremar na haar privatisering (maatregelen 3 en 4), ofwel op beide (maatregelen 5 en 6). De privatisering van Saremar heeft echter niet plaatsgevonden zoals beschreven en voorlopig beoordeeld in de overwegingen 149 en 150, 238-246 en 305 en 306 van het besluit van 2012. In plaats daarvan werd Saremar vereffend en werden de activa en het openbaardienstcontract van de onderneming aanbesteed in afzonderlijke aanbestedingen.
- (33) Het Italiaanse recht ⁽²⁷⁾ schrijft voor dat zodra een onderneming in vereffening gaat, haar activa worden verkocht en de opbrengsten van de verkoop aan haar crediteuren worden overgedragen, volgens de rangorde van hun vorderingen in het register van schuldvorderingen. Tegen die achtergrond moet de Commissie eerst vaststellen of de voortzetting van het onderzoek naar Saremar nog relevant is. Indien dat niet het geval is, moet zij vaststellen of er mogelijk economische continuïteit bestaat tussen Saremar en eventuele andere ondernemingen, op basis van de rechtspraak van het Hof van Justitie.
- (34) Met betrekking tot Saremar merkt de Commissie ten eerste op dat Saremar op 15 januari 2015, naar aanleiding van het besluit van 2014, in staat van *concordato preventivo* was geplaatst en dat een vereffenaar was aangesteld. *Concordato preventivo* is een procedure naar Italiaans recht die er gewoonlijk op gericht is de continuïteit van de bedrijfsvoering te verzekeren. De Commissie merkt evenwel op dat de onderneming in dit geval was toegelaten tot een *concordato preventivo con cessione dei beni*; dat is een met de crediteuren overeengekomen vereffeningprocedure waarbij de activa van de onderneming worden verkocht en haar activiteiten worden beëindigd en slechts tijdelijk mogen worden voortgezet. De procedure staat onder het toezicht van een rechter, die de overeenkomst tussen de crediteuren moet valideren. In dit geval merkt de Commissie op dat de rechtbank van Cagliari de overeenkomst tussen de crediteuren van Saremar, met voortzetting van de activiteiten tot 31 december 2015, op 22 juli 2015 heeft gevalideerd (zie overweging 27). De Commissie is derhalve van oordeel dat de gekozen procedure reeds inhield dat Saremar na afloop ervan de markt zou verlaten.
- (35) De Commissie merkt op dat Saremar al haar economische activiteiten inderdaad op 31 maart 2016 heeft stopgezet (zie overweging 27), met inbegrip van haar veerdiensten op routes die werden geëxploiteerd op basis van een openbaardienstcontract. Het openbaardienstcontract werd met ingang van die datum aan Delcomar toevertrouwd. Tegelijkertijd werden de vaartuigen van Saremar verkocht aan de onderneming Delcoservizi. Na de verkoop van de activa van Saremar op 22 april 2016 gelastte de regionale raad van Sardinië de vereffening van Saremar, bij zijn besluit nr. 24/23.
- (36) Voorts heeft Italië het besluit van 2014 correct uitgevoerd, zij het met vertraging. De staatssteunvordering van 10 824 309,69 EUR, vermeerderd met terugvorderingsrente, werd naar behoren ingeschreven in het register van schuldvorderingen van de onderneming. Van dat bedrag kon na de verkoop van de activa van Saremar slechts ongeveer 4,4 miljoen EUR aan Italië worden betaald. Aangezien de insolventieprocedure van Saremar tot de vereffening van de onderneming heeft geleid en de onderneming niet langer actief is ⁽²⁸⁾, heeft de Commissie de terugvorderingsprocedure voorlopig beëindigd bij brief aan Italië van 13 september 2017.
- (37) Op basis van het bovenstaande merkt de Commissie op dat Saremar ondertussen al meer dan vijf jaar geen economische activiteiten meer heeft verricht, dat haar activa zijn verkocht, dat haar personeel is ontslagen en dat zij uit het ondernemingsregister zal worden geschrapt zodra de vereffeningprocedure is afgerond. Elke mogelijke verstoring van de mededinging of beïnvloeding van het handelsverkeer door de in de overwegingen 28 en 29 genoemde maatregelen is beëindigd toen Saremar haar activiteiten heeft stopgezet. Bovendien is nog maar ten dele voldaan aan het in het besluit van 2014 bedoelde verzoek om terugvordering (voor ongeveer 40 % van het verschuldigde bedrag, zie de overwegingen 27 en 36).
- (38) Tegen die achtergrond merkt de Commissie op dat beide voornoemde doelstellingen van het staatssteuntoezicht en van de terugvordering, namelijk de toekenning van onverenigbare staatssteun te voorkomen en ervoor te zorgen dat de toestand van vóór de verstoring van de concurrentie wordt hersteld, reeds zijn verwezenlijkt. Saremar is immers niet langer actief als marktdeelnemer en is reeds in vereffening, en de staatssteunvorderingen zijn voldaan na de verkoop van de activa van Saremar (vanwege het gebrek aan middelen weliswaar slechts ten dele). De voortzetting van het onderzoek naar Saremar is derhalve niet relevant.

⁽²⁷⁾ Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 267, zoals gewijzigd (de zogeheten "*Legge Fallimentare*").

⁽²⁸⁾ Zie punt 129 van de mededeling van de Commissie betreffende de terugvordering van onrechtmatige en onverenigbare staatssteun, C 247/1, 23 juli 2019.

- (39) Om te bepalen of er sprake is van economische continuïteit tussen Saremar en haar opvolgers, kan volgens de jurisprudentie rekening worden gehouden met de volgende elementen: het voorwerp van de overdracht (activa en passiva, continuïteit inzake werknemers, gebundelde activa), de verkoopprijs, de identiteit van de aandeelhouders of de eigenaars van de overnemende en de oorspronkelijke onderneming, het tijdstip van de overname (na het begin van het onderzoek, de inleiding van de procedure of het eindbesluit) en ten slotte de economische logica van de transactie ⁽²⁹⁾.
- (40) Tegen die achtergrond merkt de Commissie op dat zij in het kader van de terugvorderingsprocedure voor de uitvoering van het besluit van 2014 reeds heeft beoordeeld of de verplichting om de aan Saremar toegekende steun terug te betalen, moest worden uitgebreid naar andere ondernemingen waaraan de activa of activiteiten van de begunstigde mogelijk zijn overgedragen. In die terugvorderingsprocedure heeft de Commissie aanvaard dat de verplichting tot terugvordering alleen betrekking zou hebben op Saremar en heeft zij geoordeeld dat er geen sprake was van economische continuïteit met Delcomar of Delcoservizi (samen "de opvolgers" genoemd), om de volgende redenen:
- a) de exploitatie van veerdiensten op routes op basis van een openbaardienstcontract en de schepen waren via twee afzonderlijke, transparante, openbare en niet-discriminerende aanbestedingen toegewezen;
  - b) de werknemers van Saremar waren ontslagen en slechts ten dele opnieuw in dienst genomen door de opvolgers ⁽³⁰⁾;
  - c) de opvolgers zijn particuliere maatschappijen, terwijl Saremar voor 100 % in handen is van de regio Sardinië. Er kon derhalve geen band tussen de verkoper en de koper van de activa worden vastgesteld;
  - d) de investerings- of biedingsbeslissingen van de opvolgers zijn marktbeslissingen.
- (41) Sinds de voorlopige afronding van de terugvorderingszaak heeft de Commissie geen informatie ontvangen waardoor zij haar standpunt ter zake zou kunnen worden gewijzigd. Op basis van de beschikbare informatie kan economische continuïteit tussen Saremar en Delcomar of Delcoservizi, of beide, derhalve worden uitgesloten. De Commissie zal de vereffening van Saremar nog volgen tot de onderneming uit het handelsregister is geschrapt. Alleen zo kan zij de terugvorderingsprocedure voor het besluit van 2014 definitief afsluiten ⁽³¹⁾.
- (42) In deze context, gelet op de vereffening van Saremar en het ontbreken van economische continuïteit met haar opvolgers, is de formele onderzoeksprocedure naar de nog hangende maatregelen ten gunste van Saremar of haar opvolgers die op grond van artikel 108, lid 2, eerste alinea, VWEU is ingeleid, overbodig geworden.
- (43) Dit besluit ziet niet op en laat andere kwesties onverlet waarop de besluiten van 2011 en 2012 ⁽³²⁾ betrekking hadden of die de belanghebbenden tijdens het met die besluiten ingeleide onderzoek ter kennis hebben gebracht van de Commissie,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

De procedure die op 5 oktober 2011 op grond van artikel 108, lid 2, eerste alinea, VWEU ten aanzien van Saremar en haar opvolgers is ingeleid en op 19 december 2012 is verlengd, wordt hierbij beëindigd.

Artikel 2

Dit besluit is gericht tot de Italiaanse Republiek.

⁽²⁹⁾ Zaak T-121/15, Fortischem a.s./Commissie, ECLI:EU:T:2019:684, punt 208.

⁽³⁰⁾ Op basis van de informatie waarover de Commissie beschikt, is minder dan 20 % van de werknemers van Saremar opnieuw in dienst genomen door Delcomar.

⁽³¹⁾ Zie de punten 136-140 van de mededeling van de Commissie betreffende de terugvordering van onrechtmatige en onverenigbare staatssteun, C 247/1, 23 juli 2019.

⁽³²⁾ Zie de overwegingen 6 en 8 van dit besluit.

Gedaan te Brussel, 30 september 2021.

Voor de Commissie
Margrethe VESTAGER
Lid van de Commissie

UITVOERINGSBESLUIT (EU) 2022/757 VAN DE COMMISSIE**van 11 mei 2022****tot wijziging van Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182 wat betreft geharmoniseerde normen voor kwaliteitsmanagementsystemen, voor sterilisatie en voor toepassing van risicomanagement voor medische hulpmiddelen**

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) nr. 1025/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende Europese normalisatie, tot wijziging van de Richtlijnen 89/686/EEG en 93/15/EEG van de Raad alsmede de Richtlijnen 94/9/EG, 94/25/EG, 95/16/EG, 97/23/EG, 98/34/EG, 2004/22/EG, 2007/23/EG, 2009/23/EG en 2009/105/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Beschikking 87/95/EEG van de Raad en Besluit nr. 1673/2006/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾, en met name artikel 10, lid 6,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Overeenkomstig artikel 8, lid 1, van Verordening (EU) 2017/745 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾ worden hulpmiddelen die in overeenstemming zijn met de desbetreffende geharmoniseerde normen of de desbetreffende delen van die normen, waarvan de referenties in het *Publicatieblad van de Europese Unie* zijn bekendgemaakt, geacht in overeenstemming te zijn met de eisen van die verordening die door die normen of delen ervan worden bestreken.
- (2) Verordening (EU) 2017/745 vervangt met ingang van 26 mei 2021 de Richtlijnen 90/385/EEG ⁽³⁾ en 93/42/EEG ⁽⁴⁾ van de Raad.
- (3) De Commissie heeft bij Uitvoeringsbesluit C(2021) 2406 ⁽⁵⁾ het Europees Comité voor normalisatie (CEN) en het Europees Comité voor elektrotechnische normalisatie (Cenelec) verzocht om bestaande geharmoniseerde normen voor medische hulpmiddelen die zijn ontwikkeld ter ondersteuning van de Richtlijnen 90/385/EEG en 93/42/EEG, te herzien en om nieuwe geharmoniseerde normen ter ondersteuning van Verordening (EU) 2017/745 op te stellen.
- (4) Op basis van het in Uitvoeringsbesluit C(2021) 2406 geformuleerde verzoek hebben het CEN en het Cenelec de geharmoniseerde normen EN 285:2015 en EN ISO 14971:2019, waarvan de referenties niet in het *Publicatieblad van de Europese Unie* zijn bekendgemaakt, herzien om rekening te houden met de meest recente technische en wetenschappelijke vooruitgang en om de normen aan te passen aan de eisen van Verordening (EU) 2017/745. Dit heeft geleid tot de vaststelling van de herziene geharmoniseerde norm EN 285:2015+A1:2021 betreffende sterilisatie en van de wijziging EN ISO 14971:2019/A11:2021 van de geharmoniseerde norm EN ISO 14971:2019 betreffende de toepassing van risicomanagement voor medische hulpmiddelen.
- (5) Samen met het CEN en het Cenelec is de Commissie nagegaan of de geharmoniseerde norm EN 285:2015+A1:2021 en de geharmoniseerde norm EN ISO 14971:2019, zoals gewijzigd bij EN ISO 14971:2019/A11:2021, voldoen aan het in Uitvoeringsbesluit C(2021) 2406 geformuleerde verzoek.
- (6) De geharmoniseerde norm EN 285:2015+A1:2021 en de geharmoniseerde norm EN ISO 14971:2019, zoals gewijzigd bij EN ISO 14971:2019/A11:2021, voldoen aan de in Verordening (EU) 2017/745 vastgelegde eisen die zij beogen te bestrijken. Het is daarom passend de referenties van de geharmoniseerde norm EN 285:2015+A1:2021 en van de geharmoniseerde norm EN ISO 14971:2019 alsmede van de wijziging hiervan bekend te maken in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

⁽¹⁾ PB L 316 van 14.11.2012, blz. 12.

⁽²⁾ Verordening (EU) 2017/745 van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2017 betreffende medische hulpmiddelen, tot wijziging van Richtlijn 2001/83/EG, Verordening (EG) nr. 178/2002 en Verordening (EG) nr. 1223/2009, en tot intrekking van Richtlijnen 90/385/EEG en 93/42/EEG van de Raad (PB L 117 van 5.5.2017, blz. 1).

⁽³⁾ Richtlijn 90/385/EEG van de Raad van 20 juni 1990 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten inzake actieve implanteerbare medische hulpmiddelen (PB L 189 van 20.7.1990, blz. 17).

⁽⁴⁾ Richtlijn 93/42/EEG van de Raad van 14 juni 1993 betreffende medische hulpmiddelen (PB L 169 van 12.7.1993, blz. 1).

⁽⁵⁾ Commission Implementing Decision C(2021) 2406 of 14 april 2021 on a standardisation request to the European Committee for Standardization and the European Committee for Electrotechnical Standardization as regards medical devices in support of Regulation (EU) 2017/745 of the European Parliament and of the Council and *in vitro* diagnostic medical devices in support of Regulation (EU) 2017/746 of the European Parliament and of the Council (alleen in het Engels, Frans en Duits beschikbaar).

- (7) De bijlage bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182 van de Commissie ⁽⁶⁾ bevat de referenties van de ter ondersteuning van Verordening (EU) 2017/745 opgestelde geharmoniseerde normen.
- (8) Om ervoor te zorgen dat de referenties van de ter ondersteuning van Verordening (EU) 2017/745 opgestelde geharmoniseerde normen in één handeling worden vermeld, moeten de referenties van de geharmoniseerde norm EN 285:2015+A1:2021 en van de geharmoniseerde norm EN ISO 14971:2019 alsmede van de wijziging hiervan worden opgenomen in Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182.
- (9) De referenties van de geharmoniseerde norm EN ISO 13485:2016 betreffende kwaliteitsmanagementsystemen en van de wijziging EN ISO 13485:2016/A11:2021 hiervan zijn bekendgemaakt bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182. De referentie van het corrigendum van die norm — EN ISO 13485:2016/AC:2018 — is daarbij echter niet bekendgemaakt. Met het corrigendum worden uitsluitend formele aspecten van het Europees voorwoord en van de informatieve bijlagen gecorrigeerd zonder gevolgen voor de inhoud van de geharmoniseerde norm. De geharmoniseerde norm EN ISO 13485:2016, zoals gewijzigd bij EN ISO 13485:2016/A11:2021 en gecorrigeerd bij EN ISO 13485:2016/AC:2018, voldoet aan de in Verordening (EU) 2017/745 vastgelegde eisen die zij beoogt te bestrijken. Om ervoor te zorgen dat de bij EN ISO 13485:2016/AC:2018 aangebrachte correcties van toepassing zijn met het oog op het vermoeden van conformiteit met de desbetreffende eisen van Verordening (EU) 2017/745, moet de verwijzing naar dat corrigendum worden opgenomen in Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182. Omwille van de rechtszekerheid moet de referentie van het corrigendum EN ISO 13485:2016/AC: 2018 worden bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*, met verlening van terugwerkende kracht.
- (10) Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (11) Door naleving van een geharmoniseerde norm wordt met ingang van de datum van bekendmaking van de referentie van deze norm in het *Publicatieblad van de Europese Unie* een vermoeden van conformiteit gevestigd met de bijbehorende essentiële eisen die in de harmonisatiewetgeving van de Unie zijn opgenomen. Dit besluit moet derhalve in werking treden op de dag van de bekendmaking ervan,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

De bijlage bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182 wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij het onderhavige besluit.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de dag van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Punt 1 van de bijlage is van toepassing met ingang van 5 januari 2022.

Gedaan te Brussel, 11 mei 2022.

Voor de Commissie
De voorzitter
Ursula VON DER LEYEN

⁽⁶⁾ Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1182 van de Commissie van 16 juli 2021 inzake de geharmoniseerde normen voor medische hulpmiddelen die zijn opgesteld ter ondersteuning van Verordening (EU) 2017/745 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 256 van 19.7.2021, blz. 100).

BIJLAGE

De bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1182 wordt als volgt gewijzigd:

1) Vermelding nr. 10 wordt vervangen door:

Nr.	Referentie van de norm
"10.	EN ISO 13485:2016 Medische hulpmiddelen — Kwaliteitsmanagementsystemen — Eisen voor reguleringsdoeleinden (ISO 13485:2016) EN ISO 13485:2016/AC:2018 EN ISO 13485:2016/A11:2021"

2) De volgende vermeldingen worden toegevoegd:

Nr.	Referentie van de norm
"15.	EN 285:2015+A1:2021 Sterilisatie — Stoomsterilisatoren — Grote sterilisatoren
16.	EN ISO 14971:2019 Medische hulpmiddelen — Toepassing van risicomanagement voor medische hulpmiddelen (ISO 14971:2019) EN ISO 14971:2019/A11:2021"

AANBEVELINGEN

AANBEVELING (EU) 2022/758 VAN DE COMMISSIE

van 27 april 2022

over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 292,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Volgens artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie berust de Unie op de waarden eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren.
- (2) Conform artikel 10, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie heeft iedere burger van de Unie het recht aan het democratisch bestel van de Unie deel te nemen. Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna het “Handvest” genoemd) bepaalt onder meer dat eenieder recht heeft op eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven (artikel 7), op de bescherming van persoonsgegevens (artikel 8), op vrijheid van meningsuiting en van informatie, met eerbiediging van de vrijheid en de pluriformiteit van de media (artikel 11) en op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht (artikel 47).
- (3) Het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie zoals bepaald in artikel 11 van het Handvest omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. Hoewel dit geen absoluut recht is, moeten eventuele beperkingen op de uitoefening ervan bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van dat recht eerbiedigen. Beperkingen kunnen alleen worden gesteld indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen beantwoorden (artikel 52, lid 1, van het Handvest).
- (4) In overeenstemming met artikel 52, lid 3, van het Handvest en met de toelichtingen betreffende het Handvest moet aan artikel 11 van het Handvest dezelfde inhoud en reikwijdte worden toegekend als die van artikel 10 betreffende vrijheid van meningsuiting en informatie van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de rechten van de mens. Artikel 10 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens beschermt de vrijheid van meningsuiting en van informatie. Binnen het toepassingsgebied van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens moeten beperkingen bij wet worden voorgeschreven, noodzakelijk zijn in een democratische samenleving en in het belang zijn van de legitieme doeleinden die zijn vermeld in artikel 10, lid 2, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.
- (5) Het Europees Verdrag voor de rechten van de mens legt de verdragsluitende staten tevens een positieve verplichting op om de vrijheid en de pluriformiteit van de media te waarborgen en een gunstig klimaat te scheppen voor deelname aan het openbaar debat ⁽¹⁾. Volgens de jurisprudentie van het Europees Hof voor de rechten van de mens vormt de vrijheid van meningsuiting een van de essentiële grondslagen van een democratische samenleving en geldt dit niet alleen voor informatie of denkbeelden die gunstig worden ontvangen, onschuldig worden geacht of met onverschilligheid worden begroet, maar ook voor informatie of denkbeelden die aanstootgevend, schokkend of

⁽¹⁾ Zie bijvoorbeeld het arrest van het Europees Hof voor de rechten van de mens van 14 september 2010, Dink/Turkije (verzoekschriften nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 en 7124/09), punt 137. Zie voor de positieve verplichtingen uit hoofde van artikel 10 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens ook het verslag van de onderzoeksafdeling van het Europees Hof voor de rechten van de mens, https://www.echr.coe.int/documents/research_report_article_10_eng.pdf

verontrustend zijn voor de staat of een bevolkingsgroep⁽²⁾. Het Europees Hof voor de rechten van de mens heeft voorts verduidelijkt dat in een democratische samenleving zelfs kleine en informele campagnegroepen hun activiteiten doeltreffend moeten kunnen verrichten en dat er een sterk openbaar belang in bestaat dergelijke groepen en personen buiten de hoofdstroom de mogelijkheid te bieden een bijdrage te leveren aan het openbare debat door informatie en ideeën te verspreiden over aangelegenheden van algemeen openbaar belang⁽³⁾.

- (6) Journalisten spelen een belangrijke rol bij de bevordering van het openbare debat en bij het verstrekken en ontvangen van informatie, standpunten en ideeën⁽⁴⁾. Het is van essentieel belang dat zij de nodige ruimte krijgen om bij te dragen aan een open, vrij en eerlijk debat en om desinformatie en andere manipulatieve inmenging, ook van actoren uit derde landen, tegen te gaan. Journalisten zouden hun activiteiten doeltreffend moeten kunnen verrichten om ervoor te zorgen dat de burgers toegang hebben tot een veelheid van standpunten in de Europese democratieën.
- (7) Ook mensenrechtenverdedigers spelen een belangrijke rol in de Europese democratieën, met name omdat zij de grondrechten, de democratische waarden, sociale inclusie, milieubescherming en de rechtsstaat in ere houden. Zij zouden actief aan het openbaar leven moeten kunnen deelnemen en hun mening over beleidsaangelegenheden en in besluitvormingsprocessen kenbaar moeten kunnen maken zonder dat zij intimidatie hoeven te vrezen. Mensenrechtenverdedigers zijn personen of organisaties die de grondrechten verdedigen evenals uiteenlopende rechten, zoals milieu- en klimaatrechten, vrouwenrechten, lhbtq+-rechten, de rechten van personen die tot een raciale of etnische minderheid behoren, arbeidsrechten of godsdienstvrijheid.
- (8) Een gezonde en welvarende democratie vereist dat mensen actief aan het openbare debat kunnen deelnemen. Zinnige deelname is maar mogelijk als personen toegang krijgen tot betrouwbare informatie, op basis waarvan zij hun eigen mening kunnen vormen en hun oordeel kunnen uitspreken in een openbare ruimte waarin verschillende meningen vrijelijk kunnen worden geuit.
- (9) Om een dergelijk vrij klimaat te bevorderen, is het van belang journalisten en mensenrechtenverdedigers te beschermen tegen kennelijk ongegronde en onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie (algemeen bekend als "SLAPP's"). Deze gerechtelijke procedures zijn kennelijk ongegronde dan wel volledig of deels ongegronde procedures met elementen van misbruik die de aanname rechtvaardigen dat zij voornamelijk tot doel hebben de publieke participatie te voorkomen, te beperken of te bestraffen. Aanwijzingen dat er sprake is van dergelijk misbruik zijn de onevenredige, buitensporige of onredelijke aard van de vordering of een deel ervan, het feit dat de eiser verscheidene vorderingen indient in verband met soortgelijke aangelegenheden, of intimidatie, pesterijen of dreigementen vanwege de eiser of zijn vertegenwoordigers voordat de kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedure wordt ingeleid. Deze procedures vormen een misbruik van gerechtelijke procedures en leggen de gerechten onnodige lasten op aangezien zij niet gericht zijn op toegang tot de rechter, maar wel op intimidatie en het tot zwijgen brengen van de verweerders. Langdurige procedures vormen een last voor de nationale gerechtelijke stelsels.
- (10) Kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen de vorm aannemen van een breed scala aan rechtsmisbruiken, voornamelijk in civiel- of strafrechtelijke aangelegenheden, maar ook in bestuursrechtelijke zaken, en zij kunnen op diverse gronden gebaseerd zijn.

⁽²⁾ Zie het arrest van het Europees Hof voor de rechten van de mens van 7 december 1976, Handyside/Verenigd Koninkrijk (verzoekschrift nr. 5493/72), punt 49.

⁽³⁾ Zie het arrest van het Europees Hof voor de rechten van de mens van 15 februari 2005, Steel and Morris/Verenigd Koninkrijk (verzoekschrift nr. 68416/01), punt 89.

⁽⁴⁾ In Aanbeveling CM/Rec(2022)4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de bevordering van een gunstig klimaat voor hoogwaardige journalistiek in het digitale tijdperk wordt gesteld dat journalistiek van hoge kwaliteit, die berust op de normen van professionele ethiek en verschillende vormen aanneemt volgens de geografische, juridische en samenlevingscontext, twee doelen nastreeft, namelijk functioneren als publieke waakhond in democratische samenlevingen en bijdragen tot de bewustmaking en informatie van het publiek https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0. In Resolutie 2213 (2018) betreffende het statuut van journalisten in Europa, die door de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa werd aangenomen, wordt over beroepsjournalisten gezegd dat zij de opdracht hebben om het publiek op een zo verantwoorde en zo objectief mogelijke manier informatie te geven over algemene of gespecialiseerde onderwerpen https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0

- (11) Dergelijke gerechtelijke procedures worden vaak ingeleid door machtige personen of entiteiten (bv. lobbygroepen, grote ondernemingen en overheidsinstanties) in een poging om het openbare debat lam te leggen. Vaak is er een machtsonevenwicht tussen de partijen, waarbij de eiser bijvoorbeeld financieel of politiek een machtiger positie bekleedt dan de verweerder. Dit machtsonevenwicht is geen onontbeerlijk onderdeel van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures, maar als het er deel van uitmaakt, leidt dit tot aanzienlijk grotere schadelijke gevolgen en een aanzienlijke versterking van het remmende effect van gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
- (12) Kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen nadelige gevolgen hebben voor de geloofwaardigheid en de reputatie van met name journalisten en mensenrechtenverdedigers en hun financiële en andere middelen uitputten. Ook kunnen zij psychologisch zwaar wegen op hun doelwitten en hun gezinsleden. Kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie brengen het gevaar met zich mee dat journalisten en mensenrechtenverdedigers niet in staat zijn hun activiteiten uit te oefenen. Als gevolg van dergelijke procedures kan de bekendmaking van informatie over een zaak van openbaar belang worden vertraagd of zelfs geheel onmogelijk worden gemaakt. Het feit dat er dergelijke procedures bestaan, kan, meer in het algemeen, een afschrikkend effect hebben op de werkzaamheden van journalisten en mensenrechtenverdedigers in het bijzonder, doordat dit bijdraagt aan zelfcensuur in afwachting van mogelijke toekomstige gerechtelijke procedures, met als gevolg dat het openbaar debat verschaalt ten koste van de hele samenleving. De duur van de procedures, de financiële druk en de dreiging met strafrechtelijke sancties zijn krachtige instrumenten om kritische stemmen te intimideren en tot zwijgen te brengen.
- (13) Wie het doelwit is van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, ziet zich vaak geconfronteerd met meerdere gelijktijdige gerechtelijke procedures in verschillende rechtsgebieden. Gerechtelijke procedures die in het rechtsgebied van een lidstaat worden ingeleid tegen een inwoner van een andere lidstaat zijn doorgaans ingewikkelder en duurder voor de verweerder. De eisers in kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen ook procedurele instrumenten gebruiken om de duur en de kostprijs van het proces op te drijven, en kunnen zaken voor de rechter brengen in een rechtsgebied dat zij gunstig achten voor hun zaak, in plaats van een rechter te kiezen die het best geplaatst is om hun vordering te behandelen.
- (14) In de Europese Unie neemt het gebruik van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie toe. Volgens recent onderzoek ⁽⁵⁾ worden dergelijke procedures in alle lidstaten steeds meer gebruikt.
- (15) In zijn resolutie van 25 november 2020 ⁽⁶⁾ veroordeelde het Europees Parlement het gebruik van SLAPP's om onderzoeksjournalisten en mediakanalen het zwijgen op te leggen of te intimideren en een klimaat van angst te creëren rond hun berichtgeving over bepaalde onderwerpen en verzocht het de Commissie om met een voorstel te komen ter voorkoming van SLAPP's. In zijn resolutie ⁽⁷⁾ van 11 november 2021 over de versterking van de democratie en de vrijheid en pluriformiteit van de media in de EU: oneigenlijk gebruik van civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures om journalisten, ngo's en het maatschappelijk middenveld het zwijgen op te leggen, beklemtoonde het Europees Parlement nogmaals dat dit verschijnsel zich vaak voordoet en dat de slachtoffers ervan in de hele Unie doeltreffend moeten worden beschermd.

⁽⁵⁾ *Academic network on European citizenship rights, Ad hoc request — SLAPP in the EU context*, 29 mei 2020: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf, blz. 4 en *Academic network on European citizenship rights, Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPP) in the European Union: A comparative study*, 30 juni 2021, https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en

⁽⁶⁾ P9_TA(2020)0320. In deze resolutie herhaalde het Parlement tevens de bewoordingen van zijn resolutie van 28 maart 2019 (P8_TA(2019)0328).

⁽⁷⁾ P9_TA(2021)0451.

- (16) Het platform van de Raad van Europa voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten ⁽⁸⁾ meldt ook een toenemend aantal waarschuwingen in verband met ernstige bedreigingen van de veiligheid van journalisten en de mediavrijheid in Europa, inclusief verschillende gevallen van gerechtelijke intimidatie. In het jaarverslag 2021 van de partnerverenigingen van het platform van de Raad van Europa voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten wordt uitdrukkelijk gewezen op de forse toename van de waarschuwingen in verband met SLAPP's die in 2020 werden gemeld voor het voorgaande jaar, zowel qua aantal als qua rechtsgebieden van de betrokken lidstaten van de Raad van Europa ⁽⁹⁾. In zijn aanbeveling betreffende de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten en andere media-actoren ⁽¹⁰⁾ van 13 april 2016 heeft de Raad van Europa zijn lidstaten aanbevolen om de nodige wetgevingsmaatregelen en/of andere maatregelen te treffen ter voorkoming van het lichtzinnige, vexatoire of kwaadwillige gebruik van het recht en van juridische procedures om journalisten en andere media-actoren te intimideren en het zwijgen op te leggen.
- (17) In de verslagen over de rechtsstaat 2020 ⁽¹¹⁾ en 2021 ⁽¹²⁾ van de Commissie wordt beklemtoond dat journalisten en anderen die betrokken zijn bij de bescherming van het openbaar belang in een aantal lidstaten steeds vaker te maken krijgen met bedreigingen en aanvallen in verband met hun publicaties en werkzaamheden, in verschillende vormen, waaronder het gebruik van SLAPP's.
- (18) Een schrijnend voorbeeld van het gebruik van gerechtelijke procedures tegen publieke participatie in de Unie is dat van de journaliste Daphne Caruana Galizia tegen wie, op het ogenblik dat ze werd vermoord, meer dan veertig civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures wegens laster en eerroof waren aangespannen in verband met haar onderzoekswerkzaamheden.
- (19) In het actieplan voor Europese democratie ⁽¹³⁾, dat de Commissie op 3 december 2020 heeft gepresenteerd, wordt de essentiële rol van vrije en pluriforme media in democratieën beklemtoond evenals het belang van het maatschappelijk middenveld. Er wordt onder meer gewezen op de belangrijke rol die onafhankelijke en pluriforme media spelen omdat zij ertoe bijdragen dat burgers in staat zijn weloverwogen beslissingen te nemen en omdat zij helpen de manipulatie van informatie en inmenging, met inbegrip van desinformatie, te bestrijden. In dat verband heeft de Commissie reeds Aanbeveling (EU) 2021/1534 aangenomen over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie ⁽¹⁴⁾. Het doel van die aanbeveling is veiliger arbeidsomstandigheden te waarborgen voor alle mediaprofessionals, zonder angst en intimidatie, zowel online als offline. Gezien de toenemende dreiging die kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie inhoudt voor de mediavrijheid en de publieke participatie, moet de Unie een samenhangende en doeltreffende aanpak ontwikkelen om dergelijke procedures tegen te gaan. Deze aanbeveling vormt een aanvulling op Aanbeveling (EU) 2021/1534 doordat hierin specifieke aanbevelingen worden verstrekt met betrekking tot kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie. Deze aanbeveling gaat verder dan de bescherming van journalisten en andere mediaprofessionals en bestrijkt ook mensenrechtenverdedigers. Met deze aanbeveling wordt beoogd de specifieke dreiging aan te pakken die het gevolg is van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, en op die manier moet de correcte werking van de checks-and-balances in een gezonde democratie worden ondersteund. De lidstaten krijgen richtsnoeren om doeltreffende, passende en evenredige maatregelen te treffen voor de aanpak van dergelijke procedures en om in dit verband met name de bescherming van journalisten en mensenrechtenverdedigers te waarborgen. De aanbevolen maatregelen zouden ook bewustmaking en de ontwikkeling van deskundigheid moeten omvatten, met name bij rechtsbeoefenaars en de doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, zodat gewaarborgd wordt dat deze doelwitten ondersteuning kunnen krijgen en er betere monitoring beschikbaar is.

⁽⁸⁾ Sinds 2015 bevordert dit platform van de Raad van Europa de verzameling en verspreiding van informatie over ernstige punten van zorg betreffende de mediavrijheid en de veiligheid van journalisten in de lidstaten van de Raad van Europa. Bijdragende partnerorganisaties — uitgenodigde internationale ngo's of journalistenverenigingen — geven waarschuwingen over schendingen van de mediavrijheid en publiceren jaarverslagen over de toestand van de mediavrijheid en de veiligheid van journalisten in Europa. Van de lidstaten van de Raad van Europa wordt verwacht dat zij in actie komen, de problemen aanpakken en het platform op de hoogte brengen van de maatregelen die zij hebben genomen als reactie op de waarschuwingen. Het lage reactiepercentage van de lidstaten van de Raad van Europa die ook lidstaten van de EU zijn, toont aan dat er verdere actie nodig is. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>

⁽⁹⁾ In 2021 werden er 282 waarschuwingen gepubliceerd op het Platform voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten (coe.int), waaronder verschillende gevallen van gerechtelijke intimidatie, d.w.z. het opportunistische, willekeurige of vexatoire gebruik van wetgeving, onder meer wetgeving in verband met smaad, terrorismebestrijding, nationale veiligheid, hooliganisme of anti-extremisme. In het jaarverslag 2021 van de partnerverenigingen van het platform van de Raad van Europa voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten wordt gemeld dat in 2020, in vergelijking met het jaar daarvoor, zowel het aantal waarschuwingen als het aantal betrokken rechtsgebieden van de lidstaten van de Raad van Europa is gestegen 1680a2440e (coe.int).

⁽¹⁰⁾ Aanbeveling CM/Rec(2016)4 van het Comité van ministers aan de lidstaten over de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten en andere media-actoren, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1

⁽¹¹⁾ COM(2020) 580 final van 30 september 2020.

⁽¹²⁾ COM(2021) 700 final van 20 juli 2021.

⁽¹³⁾ COM(2020) 790 final van 3 december 2020.

⁽¹⁴⁾ Aanbeveling (EU) 2021/1534 van de Commissie van 16 september 2021 over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie (PB L 331 van 20.9.2021, blz. 8).

- (20) Om doeltreffende bescherming te bieden tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie en om te voorkomen dat dit verschijnsel in de Unie voet aan de grond krijgt, zouden de lidstaten in hun respectieve wettelijke kaders voor civielrechtelijke, strafrechtelijke, handelsrechtelijke en bestuursrechtelijke procedures, de nodige waarborgen moeten opnemen om dergelijke gerechtelijke procedures aan te pakken, met volledige eerbiediging van de democratische waarden en de grondrechten, met inbegrip van het recht op een onpartijdig gerecht en het recht op vrijheid van meningsuiting. Om consistente en doeltreffende bescherming te bieden tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, zouden de lidstaten ernaar moeten streven de mogelijkheid te bieden om zaken in een vroeg stadium te seponeren. Zij zouden er tevens naar moeten streven te voorzien in andere rechtsmiddelen tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures, namelijk kostenveroordeling, zodat een eiser die een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie heeft ingeleid, kan worden verplicht alle kosten van de procedure te dragen, schadeloosstelling voor alle natuurlijke of rechtspersonen die schade hebben geleden ten gevolge van een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie, en de mogelijkheid om doeltreffende, evenredige en afschrikkende straffen op te leggen aan de partij die een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie heeft ingesteld. Gerechten de mogelijkheid geven om straffen op te leggen, heeft voornamelijk tot doel eisers ervan te weerhouden onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie in te leiden. Dergelijke straffen zouden evenredig moeten zijn met de geconstateerde elementen van misbruik. Wanneer gerechten bedragen voor boeten vaststellen, zouden zij rekening kunnen houden met de mate waarin de procedures een schadelijk of remmend effect kunnen hebben op de publieke participatie, onder meer in verband met de aard van de vordering, de vraag of de eiser meerdere of onderling afgestemde procedures in soortgelijke aangelegenheden heeft ingeleid en de vraag of er pogingen zijn ondernomen om de verweerder te intimideren, te pesten of te bedreigen.
- (21) De lidstaten zouden ernaar moeten streven om in hun nationale recht voor binnenlandse rechtszaken soortgelijke waarborgen op te nemen als die welke zijn opgenomen in instrumenten van de Unie voor de aanpak van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie in civielrechtelijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen. Daardoor zou een consistente en doeltreffende bescherming tegen dergelijke gerechtelijke procedures worden geboden en dat zou mee beletten dat dit verschijnsel voet aan de grond krijgt in de Unie.
- (22) De lidstaten zouden meer bepaald hun rechtskaders die van toepassing zijn op smaad moeten herzien om ervoor te zorgen dat eisers de bestaande begrippen en definities niet tegen journalisten of mensenrechtenverdedigers kunnen gebruiken in het kader van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
- (23) Om een remmend effect op het openbare debat te voorkomen, zouden de lidstaten er zorg voor moeten dragen dat straffen voor smaad niet buitensporig en onevenredig zijn. Zij zouden bijzondere aandacht moeten besteden aan de richtsnoeren en aanbevelingen van de Raad van Europa ⁽¹⁵⁾, waarin het rechtskader voor smaad wordt behandeld, met name het strafrecht. In dit verband worden de lidstaten ertoe aangespoord gevangenisstraffen voor smaad uit hun rechtskader te schrappen. De Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa heeft in haar Resolutie 1577 (2007) ⁽¹⁶⁾ haar lidstaten die nog steeds in gevangenisstraffen voor smaad voorzien, verzocht om deze onverwijld af te schaffen, ook al worden zij in de praktijk niet opgelegd. De lidstaten worden ook aangemoedigd om smaadzaken bij voorkeur te behandelen met behulp van het bestuursrecht of het burgerlijk recht, op voorwaarde dat de bepalingen daarvan een minder bestraffend effect hebben dan die van het strafrecht ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Zie onder meer Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa (PACE), Resolutie 1577, *Towards decriminalisation of defamation (2007)* <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, PACE, Aanbeveling 1814, *Towards decriminalisation of defamation (2007)* <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, Secretariaat-Generaal van de Raad van Europa, *Study on Freedom of expression and defamation. A study of the case-law of the European Court of Human Rights (2012)* <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-l/16804915c5>, en meest recentelijk, Raad van Europa, *Study of the case law of the European Court of Human Rights (2016)* <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>

⁽¹⁶⁾ PACE-Resolutie 1577 (2007) van 4 oktober 2007, *Towards decriminalisation of defamation*, <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>

⁽¹⁷⁾ Zie ook Verenigde Naties, Mensenrechtencomité, Algemene opmerking nr. 34 — Artikel 19: Vrijheid van mening en meningsuiting, 12 september 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> en Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, Bureau van de vertegenwoordiger voor mediavrijheid, *Special Report — Legal Harassment and Abuse of the Judicial System against the Media*, 23 november 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf

- (24) Smaadzaken behandelen vanuit strafrechtelijk oogpunt zou slechts als laatste redmiddel mogen worden gebruikt en in plaats daarvan zou de voorkeur moeten worden gegeven aan reacties via het bestuursrecht of het civiel recht conform de richtsnoeren van internationale organisaties. Het Comité voor de rechten van de mens van de Verenigde Naties ⁽¹⁸⁾ en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa ⁽¹⁹⁾ hebben aanbevolen om smaad uit het strafrecht te schrappen. Ook de Raad van Europa heeft daarover kritische opmerkingen gemaakt ⁽²⁰⁾.
- (25) Het recht op de bescherming van persoonsgegevens is nader gepreciseerd in Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²¹⁾. Het recht op bescherming van persoonsgegevens is geen absoluut recht. In artikel 85 AVG is bepaald dat de lidstaten het recht op bescherming van persoonsgegevens wettelijk in overeenstemming moeten brengen met het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, daaronder begrepen de verwerking voor journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingvormen.
- (26) De lidstaten zouden zelfregulerende instanties en verenigingen van rechtsbeoefenaars moeten aanmoedigen om, waar nodig, hun deontologische normen, met inbegrip van hun gedragscodes, af te stemmen op deze aanbeveling. De lidstaten zouden er, indien relevant, ook voor moeten zorgen dat de deontologische normen aan de hand waarvan ernaar wordt gestreefd rechtsbeoefenaars te ontmoedigen of te verbieden gedrag te vertonen dat mogelijk misbruik van rechtsmiddelen of misbruik van hun andere professionele verantwoordelijkheden ten aanzien van de integriteit van juridische procedures vormt, en de bijbehorende tuchtstraffen, ook gelden voor kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie. Dit zou vergezeld moeten gaan van passende bewustmakings- en opleidingsactiviteiten om de kennis en doeltreffendheid te verhogen van bestaande deontologische normen die relevant zijn voor kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
- (27) Rechtsbeoefenaars zijn belangrijke actoren in kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, omdat zij rechtzoekenden vertegenwoordigen, vervolging instellen tegen personen of geschillen beslechten. Het is dan ook van cruciaal belang dat zij beschikken over de nodige kennis en vaardigheden om dat te doen. De lidstaten zouden opleidingsmogelijkheden voor die rechtsbeoefenaars moeten ondersteunen en hen die mogelijkheden moeten bieden. Opleiding zou substantieel kunnen bijdragen tot de vergroting van hun kennis en capaciteit om kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie op te sporen, ook wanneer er een derde land bij betrokken is, en er passend op te reageren. Die opleiding zou moeten worden gericht op het juridisch en justitieel personeel op alle niveaus van de rechtspraak, met inbegrip van rechters, aanklagers, personeel van gerechten en van het openbaar ministerie, evenals andere rechtsbeoefenaars die bij de rechtspraak betrokken zijn of op een andere manier deelnemen aan de rechtsbedeling, ongeacht de definitie in het intern recht, de rechtspositie of de interne organisatie op regionaal en plaatselijk niveau, waar er in eerste instantie kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen worden aangespannen. Die opleiding zou ook moeten worden gericht op andere rechtsbeoefenaars zoals gekwalificeerde advocaten. De ontwikkeling van lokale opleidingscapaciteit kan bijdragen tot de duurzaamheid van de opleiding op lange termijn.
- (28) De uitbreiding van dergelijke opleiding naar journalisten, leden van persraden, mediaprofessionals en mensenrechtenverdedigers zou hen bij de confrontatie met dergelijke gerechtelijke procedures helpen deze als zodanig te herkennen en hen cruciale juridische vaardigheden aanreiken om het risico te beperken dat zij aan kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie worden blootgesteld of hen uitrusten met de juiste kennis om deze aan te pakken. Het zou hen tevens in staat stellen om gedegen verslag uit te brengen over SLAPP's. De journalistenopleiding zou ook betrekking moeten hebben op de ethische normen en richtsnoeren van nationale pers- of mediaraden. Om bij te dragen aan de algehele capaciteitsopbouw en de institutionele respons op kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie te versterken, zouden bij die opleiding ook de gegevensbeschermingsautoriteiten, nationale mensenrechteninstellingen, ombudsdiensten en toezichthouders op de media kunnen worden betrokken.

⁽¹⁸⁾ Verenigde Naties, Mensenrechtencomité, Algemene opmerking nr. 34 — Artikel 19: Vrijheid van mening en meningsuiting, 12 september 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>

⁽¹⁹⁾ Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, Bureau van de vertegenwoordiger voor mediavrijheid, *Special Report — Legal Harassment and Abuse of the Judicial System against the Media*, 23 november 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

⁽²⁰⁾ Aanbeveling CM/Rec(2016)4 van het Comité van ministers aan de lidstaten over de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten en andere media-actoren, zie punt 6.

⁽²¹⁾ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming, AVG) (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1).

- (29) Aanbieders van juridische opleidingen en verenigingen voor rechtsbeoefenaars bevinden zich in een goede positie om opleiding te verstrekken over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, en om de doelstellingen van die opleiding te bepalen en de geschiktste opleidingsmethode te beoordelen. Wanneer rechtsbeoefenaars opleiding verstrekken aan andere rechtsbeoefenaars, biedt dit iedereen de kans in groep te leren, ervaringen uit te wisselen en het wederzijds vertrouwen te bevorderen. De uitwisseling van relevante praktijken op Europees niveau zou moeten worden bevorderd, onder meer met de steun van de Commissie en met inschakeling van het Europees netwerk voor justitiële opleiding (ENJO). De betrokkenheid van rechtsbeoefenaars en hun beroepsverenigingen, vanaf de opstelling van behoefteanalyses tot de evaluatie van de resultaten, is van zeer groot belang om de doeltreffendheid en duurzaamheid van de opleidingsactiviteiten te waarborgen.
- (30) De opleiding zou betrekking moeten hebben op de vrijheid van meningsuiting en van informatie en andere grondrechten, in het kader van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en het intern recht, en zou praktische richtsnoeren moeten omvatten over de toepassing van de relevante jurisprudentie, beperkingen op en koppeling tussen de grondrechten, waaronder de vrijheid van meningsuiting, procedurele waarborgen en andere relevante bepalingen van het intern recht. Daarbij zou naar behoren rekening moeten worden gehouden met het door de Raad van Europa opgestelde handboek voor rechtsbeoefenaars betreffende de bescherming van het recht op vrijheid van meningsuiting in het kader van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens ⁽²²⁾.
- (31) Opleiding zou, onder meer, betrekking moeten hebben op de bescherming van persoonsgegevens die mogen worden gebruikt om kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie in te leiden. Ook zou er aandacht moeten worden besteed aan de manipulatie van informatie en aan inmenging, met inbegrip van desinformatie.
- (32) In de opleiding zou rekening moeten worden gehouden met het nationale rechtskader en de interne context. Wanneer dit op een gestructureerde en samenhangende wijze wordt gecombineerd met de door de Raad van Europa ontwikkelde richtsnoeren, met getuigenissen van doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie en met de beste praktijken uit andere lidstaten, zou dit kunnen bijdragen tot het behalen van de leerdoelstellingen in verband met opleiding over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures. Opleiding kan ook worden gebruikt om de uitwisseling van goede praktijken tussen de lidstaten te bevorderen.
- (33) Om een breder publiek te bereiken en ondersteuning te bevorderen, zou opleiding over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie ook optimaal gebruik moeten maken van nieuwe technologieën, zoals onlinecursussen. Toegang tot e-resources, actueel studiemateriaal en op zichzelf staande leerinstrumenten over de toepasselijke wetgeving en richtsnoeren zouden de voordelen van dergelijke opleidingsactiviteiten kunnen aanvullen.
- (34) Om de synergie met soortgelijke initiatieven betreffende de opleiding van rechtsbeoefenaars te bevorderen, zouden opleidingsmodules in verband met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen worden opgenomen in opleiding over aanverwante onderwerpen, zoals vrijheid van meningsuiting en rechtsethiek. Het gebruik van bestaande materialen en opleidingspraktijken, zoals die welke worden gepromoot op het Europees e-justitieportaal, de *Global Toolkit for Judicial Actors* van Unesco ⁽²³⁾ en de onlinecursussen van de Raad van Europa in het kader van het Europees programma voor mensenrechteneducatie voor rechtsbeoefenaars (*European Programme for Human Rights Education for Legal Professionals — HELP*) ⁽²⁴⁾ zou moeten worden aangemoedigd.
- (35) Wanneer kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie worden opgenomen in de studieprogramma's voor rechten en journalistiek, zouden rechtsbeoefenaars en journalisten worden toegerust met betere kennis, zodat zij dergelijke procedures makkelijker zouden herkennen en zouden zij beschikken over specifieke kennis om dienovereenkomstig te reageren; bovendien zou dit de ontwikkeling van deskundigheid en professionele competenties bij docenten ondersteunen. Die kennis zou door hogeronderwijsinstellingen kunnen worden verstrekt in aanvullende cursussen of seminars tijdens de laatste jaren van een opleiding, bijvoorbeeld aan rechtenstudenten en studenten journalistiek.
- (36) De lidstaten zouden ondersteuning moeten bieden bij bewustmakingscampagnes over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie die worden georganiseerd door onder meer nationale entiteiten, waaronder nationale mensenrechteninstellingen en maatschappelijke organisaties.

⁽²²⁾ Raad van Europa, *Protecting the Right to Freedom of Expression under the European Convention on Human Rights — A handbook for legal practitioners* (2017), <https://rm.coe.int/handbook-freedom-of-expression-eng/1680732814>

⁽²³⁾ *Global toolkit for judicial actors: international legal standards on freedom of expression, access to information and safety of journalists* (2021) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378755>

⁽²⁴⁾ <https://www.coe.int/en/web/help/home>

- (37) Communicatieactiviteiten over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie zouden de vorm kunnen aannemen van publicaties, berichten, openbare vergaderingen, conferenties, workshops en webinars.
- (38) De doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie hebben het vaak moeilijk om informatie te vinden over de beschikbare ondersteuningsmiddelen. Om gemakkelijker te kunnen vaststellen welke entiteiten of instanties er bijstand kunnen verlenen in verband met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures en om de doeltreffendheid van de ondersteuning in verband met dergelijke procedures te waarborgen, zou informatie kunnen worden verzameld en op één enkel punt kosteloos, op een gemakkelijk toegankelijke manier beschikbaar kunnen worden gesteld. Daartoe zou elke lidstaat één nationaal knooppunt moeten oprichten waar informatie over beschikbare middelen wordt verzameld en gedeeld.
- (39) Een onderliggende doelstelling van bewustmakingsactiviteiten betreffende kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie zou moeten zijn de burger bewuster te maken van het belang van een openbare ruimte waar democratische participatie mogelijk is en waar de burgers toegang krijgen tot pluriforme standpunten en betrouwbare informatie, zonder vooroordelen.
- (40) Om de doelmatigheid van bewustmakingscampagnes te garanderen, zouden deze moeten worden gecoördineerd met de nationale knooppunten en andere bevoegde autoriteiten. Ook zou er moeten worden gestreefd naar synergie met bewustmakingscampagnes over aanverwante onderwerpen zoals campagnes die gericht zijn op de bevordering van een open, vrij en eerlijk debat en de bescherming van het recht op vrijheid van meningsuiting, en naar integratie met bewustmakingsactiviteiten die een actieve burgerparticipatie, pluriforme standpunten en toegang tot betrouwbare informatie bevorderen. Waar relevant zou er ook moeten worden gestreefd naar de versterking van de weerbaarheid op het gebied van media, informatiegeletterdheid, journalistieke normen en feitenonderzoek in de context van maatregelen tegen desinformatie, manipulatie van informatie en inmenging, ook vanuit het buitenland. Het doelpubliek zou onder meer specifieke groepen kunnen omvatten, zoals mediaprofessionals, rechtsbeoefenaars en leden van maatschappelijke organisaties, communicatieprofessionals, academici, denktanks, politici, ambtenaren, overheden en particuliere ondernemingen.
- (41) De lidstaten zouden, met alle middelen die zij dienstig achten, de beschikbaarheid moeten waarborgen van informatie over de procedurele waarborgen en andere waarborgen in hun nationale rechtskaders, onder meer informatie over entiteiten of instanties waarmee contact kan worden opgenomen voor bijstand in verband met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
- (42) Dergelijke ondersteuningsmiddelen kunnen advocatenkantoren omvatten die de doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie pro deo verdedigen, de wetswinkels van universiteiten die dergelijke steun verstrekken, organisaties die SLAPP's registreren en er verslag over uitbrengen, en organisaties die financiële en andere bijstand verlenen aan de doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures.
- (43) De doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie moeten voldoende worden toegerust om dergelijke procedures het hoofd te bieden. Het is dan ook noodzakelijk dat er in de lidstaten capaciteiten worden ontwikkeld om steun te verlenen aan de personen tegen wie dergelijke procedures zijn gericht. De lidstaten zouden financiering moeten bieden aan organisaties die doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures begeleiden en steunen en zouden de financiering die op Unieniveau beschikbaar is, bekender moeten maken bij die organisaties.
- (44) Een meer systematische monitoring van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie is noodzakelijk om dit fenomeen beter te kunnen aanpakken. De verzamelde gegevens zouden voldoende informatie moeten bevatten voor de autoriteiten en andere relevante belanghebbenden teneinde dit fenomeen te kunnen kwantificeren en beter te kunnen begrijpen, onder meer met het oog op de verstrekking van de nodige steun aan de doelwitten ervan. De lidstaten zouden, rekening houdend met hun institutionele regelingen betreffende gerechtelijke statistieken⁽²⁵⁾, een of meer autoriteiten de opdracht moeten geven om gegevens te verzamelen en te aggregeren in verband met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie die bij de nationale gerechten zijn ingeleid. Deze autoriteiten kunnen de gegevens bij verschillende belanghebbenden verzamelen. Ter vergemakkelijking van de gegevensverzameling kunnen de

⁽²⁵⁾ Zie de richtsnoeren over gerechtelijke statistieken van de Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie (Cepej), aangenomen tijdens haar 12e plenaire vergadering (Straatsburg, 10-11 december 2008) — CEPEJ-GT-EVAL (coe.int).

autoriteiten aan wie de opdracht is gegeven om gegevens te verzamelen contactpunten oprichten zodat gerechtelijke overheden, beroepsorganisaties, niet-gouvernementele organisaties, mensenrechtenverdedigers, journalisten en andere belanghebbenden gegevens kunnen uitwisselen over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures. De lidstaten zouden een van deze autoriteiten moeten belasten met de coördinatie van de informatie en met, vanaf eind 2023, de jaarlijkse rapportage aan de Commissie van de op nationaal niveau verzamelde geaggregeerde gegevens. De lidstaten zouden de betrouwbaarheid van de verzamelde gegevens moeten waarborgen. Daartoe zouden zij er zorg voor moeten dragen dat de gegevensverzameling verloopt volgens professionele normen en dat de autoriteiten die met de gegevensverzameling en het bijhouden van de statistieken zijn belast, voldoende autonomie genieten. De vereisten inzake gegevensbescherming moeten in acht worden genomen.

- (45) Wanneer aan autoriteiten de opdracht tot gegevensverzameling en -rapportage wordt gegeven, zouden de lidstaten kunnen overwegen om synergie tot stand te brengen met relevante instrumenten op het gebied van de rechtsstaat en de bescherming van de grondrechten. Nationale mensenrechteninstellingen kunnen, in voorkomend geval, een belangrijke rol spelen, en ook andere entiteiten zoals ombudsdiensten, gelijkheidsorganen of bevoegde overheden zoals die welke zijn aangewezen uit hoofde van Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁶⁾ kunnen relevant zijn. Nationale knooppunten die een overzicht bieden van ondersteuningsmiddelen en van de entiteiten of autoriteiten die gegevens verzamelen en rapporteren, zouden in dezelfde organisatie kunnen worden ondergebracht, rekening houdend met de in deze aanbeveling beschreven vereisten en criteria.
- (46) De autoriteiten die met de gegevensverzameling zijn belast, zouden informatie over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie moeten bekendmaken op hun websites, in toegankelijke formaten en, waar nodig, via andere passende instrumenten. Wanneer zij dat doen, zouden zij er zorg voor moeten dragen dat de grondrechten, met inbegrip van het recht op privacy en op de bescherming van persoonsgegevens, van degenen die betrokken zijn bij kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie ten volle worden geëerbiedigd.
- (47) Om een beeld te krijgen van de duur van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures, zou, waar mogelijk, nauwkeurige informatie moeten worden verzameld over de gebeurtenissen, handelingen of acties die dergelijke procedures in gang hebben gezet of hebben beëindigd en over de datums waarop deze hebben plaatsgevonden. De verzamelde gegevens zouden, voor zover relevant, ook informatie moeten bevatten over de achtergrond van een zaak, bijvoorbeeld het feit dat er in het verleden herhaaldelijk gerechtelijke procedures zijn gevoerd tegen dezelfde verweerder of door dezelfde eiser.
- (48) Zo nodig zou de door de Commissie opgerichte EU-deskundigengroep ter bestrijding van SLAPP's ⁽²⁷⁾ ondersteuning kunnen verlenen aan de ontwikkeling — in alle lidstaten — van vergelijkbare criteria die gemakkelijk kunnen worden toegepast door de autoriteiten die zijn belast met de verzameling en rapportage van gegevens over kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
- (49) De EU-deskundigengroep ter bestrijding van SLAPP's ondersteunt de uitwisseling en verspreiding van praktijken en kennis bij personen die deskundig zijn op het gebied van aangelegenheden in verband met SLAPP's. Die deskundigengroep zou onder meer technische bijstand kunnen verlenen aan autoriteiten bij de oprichting van knooppunten, de ontwikkeling van opleidingsmateriaal en de organisatie van juridische bijstand.
- (50) Het programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden" (CERV), dat is vastgesteld bij Verordening (EU) 2021/692 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁸⁾, heeft tot doel de in de Verdragen en het Handvest verankerde rechten en waarden te beschermen en te bevorderen. Met het oog op de instandhouding en de verdere ontwikkeling van democratische samenlevingen die op de rechtsstaat gestoeld zijn, voorziet het CERV-programma onder meer in de mogelijkheid om activiteiten te financieren die verband houden met capaciteitsopbouw en bewustmaking inzake het Handvest, met inbegrip van de vrijheid van meningsuiting. Het programma "Justitie", dat is vastgesteld bij Verordening (EU) 2021/692 ⁽²⁹⁾, voorziet onder meer in de mogelijkheid om activiteiten te financieren die verband houden met justitiële opleiding, met het oog op de bevordering van een gemeenschappelijke, op de rechtsstaat gebaseerde, juridische en justitiële cultuur, en om de consistente en effectieve uitvoering van de rechtsinstrumenten van de Unie die relevant zijn in de context van het programma te ondersteunen en te bevorderen,

⁽²⁶⁾ Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (PB L 305 van 26.11.2019, blz. 17).

⁽²⁷⁾ Register van deskundigengroepen van de Commissie en andere adviesorganen (europa.eu).

⁽²⁸⁾ Verordening (EU) 2021/692 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van het programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden" en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1381/2013 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EU) nr. 390/2014 van de Raad (PB L 156 van 5.5.2021, blz. 1).

⁽²⁹⁾ Verordening (EU) 2021/692 heeft als doel bij te dragen tot de ontwikkeling van een Europese rechtsruimte en de democratie, de rechtsstaat en de bescherming van de grondrechten te versterken.

HEEFT DE VOLGENDE AANBEVELING VASTGESTELD:

VOORWERP

1. Deze aanbeveling bevat richtsnoeren voor de lidstaten om doeltreffende, passende en evenredige maatregelen te treffen voor de aanpak van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie en voor de bescherming van met name journalisten en mensenrechtenverdedigers tegen dergelijke procedures, met volledige eerbiediging van de democratische waarden en de grondrechten.

TOEPASSELIJKE KADERS

2. Als algemene regel zouden de lidstaten er zorg voor moeten dragen dat hun toepasselijke rechtskaders voorzien in de nodige waarborgen om kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie aan te pakken, met volledige eerbiediging van de democratische waarden en de grondrechten, met inbegrip van het recht op een onpartijdig gerecht en het recht op vrijheid van meningsuiting.
3. De lidstaten zouden ernaar moeten streven ervoor te zorgen dat er procedurele waarborgen beschikbaar zijn om kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke zaken tegen publieke participatie in een vroeg stadium te seponeren. Zij zouden er tevens naar moeten streven te voorzien in andere rechtsmiddelen tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, namelijk kostenveroordeling, wat betekent dat een eiser die een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie heeft ingeleid, kan worden verplicht alle kosten van de procedure te dragen, schadeloosstelling voor alle natuurlijke of rechtspersonen die schade hebben geleden ten gevolge van een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie, en de mogelijkheid om doeltreffende, evenredige en afschrikkende straffen op te leggen aan de partij die een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie heeft ingeleid.
4. De lidstaten zouden ernaar moeten streven om in hun nationale recht voor binnenlandse rechtszaken soortgelijke waarborgen op te nemen als die welke zijn opgenomen in instrumenten van de Unie voor de aanpak van kennelijk ongegronde of onrechtmatige procedures tegen publieke participatie in civielrechtelijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen.
5. De lidstaten zouden er zorg voor moeten dragen dat hun regels die op smaad van toepassing zijn geen onrechtmatige gevolgen hebben voor de vrijheid van meningsuiting, voor het bestaan van een open, vrij en pluriform mediaklimaat, en voor de publieke participatie.
6. De lidstaten zouden er zorg voor moeten dragen dat hun regels die op smaad van toepassing zijn, inclusief de begrippen in verband daarmee, voldoende duidelijk zijn, zodat het risico dat zij foutief worden gebruikt of worden misbruikt, kleiner wordt.
7. De lidstaten zouden er tevens voor moeten zorgen dat straffen voor smaad niet buitensporig of onevenredig zijn. De lidstaten zouden zo veel mogelijk rekening moeten houden met de richtsnoeren en aanbevelingen van de Raad van Europa ⁽³⁰⁾ die betrekking hebben op het rechtskader voor smaad, en met name het strafrecht. In dit verband worden de lidstaten ertoe aangespoord gevangenisstraffen voor smaad uit hun rechtskader te schrappen. De lidstaten worden ertoe aangemoedigd smaadzaken bij voorkeur te behandelen met behulp van het bestuursrecht of het burgerlijk recht ⁽³¹⁾, mits de bepalingen daarvan een minder bestraffend effect hebben dan die van het strafrecht.

⁽³⁰⁾ Zie onder meer Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa (PACE), Resolutie 1577, *Towards decriminalisation of defamation (2007)* <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, PACE, Aanbeveling 1814, *Towards decriminalisation of defamation (2007)* <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, Secretariaat-Generaal van de Raad van Europa, *Study on Freedom of expression and defamation. A study of the case-law of the European Court of Human Rights (2012)* <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-1/16804915c5>, en meest recentelijk, Raad van Europa, *Study of the case law of the European Court of Human Rights (2016)* <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>

⁽³¹⁾ Ook buiten de Raad van Europa (zie vorige voetnoot) is er een groeiende internationale vraag naar de decriminalisering van smaad. Zie ook Verenigde Naties, Mensenrechtencomité, Algemene opmerking nr. 34 — Artikel 19: Vrijheid van mening en meningsuiting, 12 september 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> en Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, Bureau van de vertegenwoordiger voor mediavrijheid, *Special Report — Legal Harassment and Abuse of the Judicial System against the Media*, 23 november 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf

8. De lidstaten zouden in hun wetgeving moeten streven naar een toereikende koppeling tussen het recht op bescherming van persoonsgegevens en het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie om deze twee rechten met elkaar in overeenstemming te brengen, zoals is voorgeschreven door artikel 85, lid 2, van Verordening (EU) 2016/679.
9. De lidstaten zouden passende maatregelen moeten nemen om ervoor te zorgen dat de deontologische regels voor het gedrag van rechtsbeoefenaars en de tuchtstraffen voor inbreuken op die regels rekening houden met en voorzien in passende maatregelen om kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie te ontmoedigen. De lidstaten zouden zelfregulerende instanties en verenigingen van rechtsbeoefenaars moeten aanmoedigen om hun deontologische normen, met inbegrip van hun gedragscodes, in overeenstemming te brengen met deze aanbeveling. Tevens worden passende bewustmaking en opleiding aanbevolen.

OPLEIDING

10. De lidstaten zouden opleidingsmogelijkheden in verband met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie voor rechtsbeoefenaars, zoals juridisch en justitieel personeel op alle niveaus van de rechtspraak, gekwalificeerde advocaten en mogelijke doelwitten van dergelijke procedures, moeten ondersteunen. De opleidingen zouden vooral gericht moeten zijn op de opbouw van deskundigheid om dergelijke procedures op te sporen en er passend op te reageren.
11. De lidstaten zouden verenigingen van rechtsbeoefenaars en aanbieders van juridische opleiding moeten aanmoedigen opleiding aan te bieden over de manier waarop moet worden omgegaan met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie. De Commissie zal aanbieders van opleiding op Europees niveau, zoals het Europees netwerk voor justitiële opleiding, aanmoedigen om een dergelijke opleiding te verstrekken. Rechtsbeoefenaars en hun beroepsverenigingen zouden moeten worden betrokken bij de ontwikkeling, organisatie, uitvoering en evaluatie van de opleiding.
12. De opleiding zou betrekking moeten hebben op de relevante aspecten van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Zij zou praktische richtsnoeren moeten omvatten over de manier waarop het Unierecht, de nationale jurisprudentie, de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en de jurisprudentie van het Europees Hof voor de rechten van de mens moeten worden toegepast, over de wijze waarop kan worden nagegaan of beperkingen op de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting voldoen aan de vereisten die zijn vastgesteld bij respectievelijk artikel 52 van het Handvest en artikel 10, lid 2, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, en over de relatie tussen de vrijheid van meningsuiting en van informatie en de andere grondrechten.
13. De opleiding zou ook betrekking moeten hebben op de procedurele waarborgen tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, voor zover die er zijn, en op de rechtsmacht en het desbetreffende toepasselijke recht in grondrechtzaken en in strafrechtelijke, bestuursrechtelijke, civielrechtelijke en handelsrechtelijke zaken.
14. De opleidingsactiviteiten zouden ook betrekking moeten hebben op de verplichting van de lidstaten om, uit hoofde van Verordening (EU) 2016/679, de bescherming van persoonsgegevens bij wet in overeenstemming te brengen met het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie. Zij zouden betrekking moeten hebben op de daartoe door de lidstaten vastgestelde regels en op de specifieke uitzonderingen op of afwijkingen van Verordening (EU) 2016/679 die van toepassing zijn op gegevensverwerking voor journalistieke doeleinden of ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingen⁽³²⁾. Er zou terdege rekening moeten worden gehouden met de in de bijlage bij deze aanbeveling vermelde elementen.
15. De lidstaten zouden moeten overwegen om deze opleiding op te nemen in de opleiding inzake vrijheid van meningsuiting en rechtsethiek.
16. De opleiding voor journalisten, andere mediaprofessionals en mensenrechtenverdedigers zou hun capaciteit moeten versterken om om te gaan met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie. Daarbij zou de aandacht vooral gericht moeten zijn op de herkenning van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, op de manier waarop doelwitten van dergelijke procedures daarmee moeten omgaan en op informatie over hun rechten en verplichtingen, zodat zij de nodige stappen kunnen ondernemen om zich tegen dergelijke procedures te beschermen. De journalistenopleiding zou ook betrekking moeten hebben op de ethische normen en richtsnoeren die door nationale pers- of mediaraden zijn aangenomen.

⁽³²⁾ Voor meer informatie over de omzetting van artikel 85 AVG in intern recht, zie het betrokken werkdocument van de diensten van de Commissie, blz. 26.

17. De lidstaten zouden hogeroponderwijsinstellingen kunnen aanmoedigen in hun leerplannen, vooral in rechten- en journalistiekopleidingen, kennis op te nemen over de identificatie van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
18. De opleiding zou getuigenissen kunnen omvatten van doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie. In de opleiding zou ook de uitwisseling van ervaring tussen de lidstaten kunnen worden bevorderd, door optimaal gebruik te maken van de kennis die is ontwikkeld in het kader van de EU-deskundigengroep ter bestrijding van SLAPP's.

BEWUSTMAKING

19. De lidstaten worden ertoe aangespoord om steun te verlenen aan initiatieven, met inbegrip van die van nationale mensenrechteninstellingen en maatschappelijke organisaties, die gericht zijn op bewustmaking en op de organisatie van informatiecampagnes betreffende kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie. Daarbij zou bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de mogelijke doelwitten van dergelijke procedures.
20. Bewustmakingsactiviteiten zouden erop gericht moeten zijn de problematiek van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie op een eenvoudige en toegankelijke manier uit te leggen, zodat die procedures gemakkelijk kunnen worden herkend.
21. Bij bewustmakingsactiviteiten zou informatie moeten worden verstrekt over bestaande structurele ondersteuning, met verwijzing naar nationale knooppunten die informatie over beschikbare bronnen verzamelen en delen. In het kader van de bewustmakingsactiviteiten zou ook een duidelijk overzicht moeten geboden van de wettelijke verweermiddelen in de nationale rechtskaders die kunnen worden gebruikt wanneer er sprake is van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, met uitleg over hoe deze doeltreffend kunnen worden ingezet.
22. Bewustmakingscampagnes ter bestrijding van negatieve attitudes, stereotypen en vooroordelen kunnen ook betrekking hebben op kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
23. Bevordering van het inzicht in de aard en omvang van de gevolgen van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie zou deel moeten uitmaken van bewustmakingsactiviteiten betreffende het recht op vrijheid van meningsuiting die gericht zijn op specifieke groepen, zoals mediaprofessionals, rechtsbeoefenaars, leden van maatschappelijke organisaties, academici, denktanks, communicatieprofessionals, ambtenaren, overheden en particuliere ondernemingen.

STEUNMECHANISMEN

24. De lidstaten zouden er zorg voor moeten dragen dat doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie toegang hebben tot individuele en onafhankelijke steun. Daartoe zouden de lidstaten organisaties moeten aanwijzen en steunen die dergelijke doelwitten begeleiden en bijstand verlenen. Die organisaties kunnen verenigingen van rechtsbeoefenaars zijn, media- en persraden, overkoepelende organisaties van mensenrechtenverdedigers, verenigingen op Unie- en nationaal niveau, advocatenkantoren die pro deo doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie verdedigen, wetswinkels van universiteiten en andere niet-gouvernementele organisaties.
25. Elke lidstaat zou een knooppunt moeten oprichten dat informatie verzamelt en deelt over alle organisaties die begeleiding en steun verlenen aan doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.
26. De lidstaten worden ertoe aangespoord gebruik te maken van nationale en Uniefinanciering om financiële steun te verlenen en de financiering die op Unieniveau beschikbaar is bekender te maken ten behoeve van organisaties die begeleiding en steun verlenen aan doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie, zodat deze organisaties over voldoende middelen beschikken om snel te reageren op dergelijke procedures.

27. De lidstaten zouden ervoor moeten zorgen dat verweerders in kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie beschikken over betaalbare en vlot toegankelijke rechtsbijstand.
28. De lidstaten zouden de uitwisseling van informatie en beste praktijken tussen organisaties die begeleiding en steun verlenen aan doelwitten van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie moeten bevorderen.

GEGEENSVERZAMELING, RAPPORTAGE EN MONITORING

29. De lidstaten zouden, rekening houdend met hun institutionele regelingen betreffende gerechtelijke statistieken, een of meer autoriteiten de opdracht moeten geven om, met volledige inachtneming van de vereisten inzake gegevensbescherming, gegevens te verzamelen en te aggregeren in verband met kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie die in hun rechtsgebied zijn ingeleid. De lidstaten zouden één autoriteit moeten belasten met de coördinatie van de informatie en met, vanaf eind 2023, de jaarlijkse rapportage aan de Commissie van de op nationaal niveau verzamelde geaggregeerde gegevens, waarbij de vereisten inzake gegevensbescherming volledig in acht worden genomen. De Commissie zal jaarlijks een samenvatting van de ontvangen bijdragen bekendmaken.
30. Waar nodig zou de EU-deskundigengroep ter bestrijding van SLAPP's de ontwikkeling en het optimale gebruik van normen en modellen in verband met gegevensverzameling kunnen ondersteunen.
31. De in punt 29 bedoelde gegevens zouden het volgende moeten omvatten:
  - a) het aantal kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie dat in het betrokken jaar is ingeleid;
  - b) vanaf 2022 het aantal kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke zaken tegen publieke participatie dat in een vroeg stadium is geseponeerd, hetzij ten gronde, hetzij om procedurele redenen;
  - c) het aantal gerechtelijke procedures, ingedeeld naar type verweerder (bv. journalist, mensenrechtenverdediger, mediakanaal);
  - d) het aantal gerechtelijke procedures, ingedeeld naar type eiser (bv. politicus, particulier, bedrijf, eisers die een buitenlandse entiteit zijn);
  - e) cijfers over publieke participaties die hebben geleid tot de inleiding van gerechtelijke procedures;
  - f) cijfers over het geraamde bedrag van de initiële schadevergoeding die door de eisers werd gevorderd;
  - g) een beschrijving van de verschillende rechtsgrondslagen die door eisers worden gebruikt en de bijbehorende cijfers;
  - h) cijfers over de duur van de procedures, in elke aanleg;
  - i) cijfers over grensoverschrijdende elementen, en
  - j) voor zover beschikbaar, andere gegevens, onder meer over gerechtskosten en, waar relevant en passend, relevante cijfers over de historische achtergrond van de zaken.
32. De in punt 29 bedoelde autoriteit die is belast met de coördinatie, zou de gegevens in een toegankelijk formaat moeten bekendmaken op haar website, en, waar nodig, via andere passende instrumenten, waarbij zij de nodige regelingen treft om de bescherming van de rechten van degenen die betrokken zijn bij kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie te waarborgen.

SLOTBEPALINGEN

33. De lidstaten zouden ten volle gebruik moeten maken van de financiële steun die op Unieniveau beschikbaar is om de specifieke bepalingen van deze aanbeveling uit te voeren, en zij zouden de financieringsmogelijkheden die beschikbaar zijn voor publieke en particuliere entiteiten, met inbegrip van maatschappelijke organisaties, moeten bevorderen, met name in het kader van het programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden" (CERV-programma) en het programma "Justitie".

34. De lidstaten zouden, met inachtneming van de regels inzake gegevensbescherming, uiterlijk eind 2023 en vervolgens op verzoek de Commissie een verslag moeten toezenden over de uitvoering van deze aanbeveling, waarin geaggregeerde gegevens zijn opgenomen die op het niveau van de lidstaten zijn geconsolideerd. Waar nodig zal de Commissie in relevante fora met de lidstaten en belanghebbenden besprekingen voeren over de maatregelen en acties die werden ondernomen om de aanbeveling toe te passen.
35. Uiterlijk vijf jaar na de datum van aanneming zal de Commissie het effect van deze aanbeveling op de evolutie van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie in de Europese Unie beoordelen. Op grond daarvan zal de Commissie nagaan of er aanvullende stappen noodzakelijk zijn om de bescherming van doelwitten van dergelijke procedures te waarborgen, rekening houdend met de bevindingen van de verslagen over de rechtsstaat van de Commissie en andere relevante informatie, met inbegrip van externe gegevens.

Gedaan te Brussel, 27 april 2022.

Voor de Commissie
Didier REYNDERS
Lid van de Commissie

BIJLAGE

Elementen die zouden kunnen worden opgenomen in de opleiding over vorderingen inzake gegevensbescherming in het kader van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie (algemeen bekend als “SLAPP’s”):

- de door de lidstaten vastgestelde wetgeving om het recht op bescherming van persoonsgegevens in overeenstemming te brengen met het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, die moet voorzien in uitzonderingen op of afwijkingen van de bepalingen van artikel 85, lid 2, van de algemene verordening gegevensbescherming wat betreft gegevensverwerking voor journalistieke doeleinden of ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen, mits deze noodzakelijk zijn om deze twee rechten met elkaar in overeenstemming te brengen.
  - Voor de uitoefening van de rechten van de betrokkene uit hoofde van de algemene verordening gegevensbescherming, is in artikel 12, lid 5, van de algemene verordening gegevensbescherming bepaald dat verzoeken die kennelijk ongegrond of buitensporig zijn, mogen worden geweigerd (of dat daarvoor een redelijke vergoeding mag worden aangerekend).
  - Het recht op rectificatie in artikel 16 van de algemene verordening gegevensbescherming betreft uitsluitend situaties waarin persoonsgegevens onjuist zijn. Bovendien is het recht om onvolledige persoonsgegevens te laten vervolledigen niet automatisch en hangt het af van de doeleinden van de verwerking.
  - Wat de uitoefening van het recht op vergetelheid betreft, is in de algemene verordening gegevensbescherming bepaald dat dit recht niet van toepassing is voor zover verwerking nodig is voor het uitoefenen van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie (artikel 17, lid 3, punt a), van de algemene verordening gegevensbescherming).
  - Ter voorkoming van forumshopping is in artikel 79, lid 2, van de algemene verordening gegevensbescherming bepaald dat een procedure tegen een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker — bv. een journalist, een mensenrechtenverdediger, een maatschappelijke organisatie, een mediabedrijf enz. — mag worden ingesteld bij de gerechten van de lidstaat waar de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker een vestiging heeft dan wel bij de gerechten van de lidstaat waar de betrokkene gewoonlijk verblijft, tenzij in dit laatste geval de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker een overheidsinstantie van een lidstaat is die optreedt in de uitoefening van het overheidsgezag. Deze bepaling laat geen ruimte om vorderingen wegens schending van de voorschriften inzake gegevensbescherming, met inbegrip van vorderingen tot schadevergoeding, in te stellen bij andere gerechten, zonder enig verband met de verwerking van persoonsgegevens, de plaats van vestiging van de journalist of de media, of de gewone verblijfplaats van de eiser.
-

REGLEMENTEN VAN ORDE EN REGLEMENTEN VOOR DE PROCESVOERING

BESLUIT 28/2022 VAN DE RAAD VAN BESTUUR

van 4 april 2022

inzake interne voorschriften betreffende beperkingen van bepaalde rechten van betrokkenen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens in het kader van door het Europees Grens- en kustwachtagentschap uitgevoerde activiteiten

DE RAAD VAN BESTUUR,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 16,

Gezien Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 45/2001 en Besluit nr. 1247/2002/EG ⁽¹⁾ ("de verordening"), en met name artikel 25,

Gezien Verordening (EU) 2019/1896 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2019 betreffende de Europese grens- en kustwacht en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1052/2013 en Verordening (EU) 2016/1624 ⁽²⁾ ("de EGK-verordening"), en met name artikel 86, lid 2,

Na raadpleging van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming op 16 november 2021,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Het Europees Grens- en kustwachtagentschap ("het Agentschap") is bevoegd om administratieve onderzoeken, inleidende tuchtprocedures, tucht- en schorsingsprocedures uit te voeren overeenkomstig het Statuut van de ambtenaren van de Europese Unie en de Regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Unie, vastgelegd in Verordening (EEG, Euratom, EGKS) nr. 259/68 van de Raad ⁽³⁾ ("het statuut"), en overeenkomstig besluit 26/2018 van de raad van bestuur van 25 oktober 2018 tot vaststelling van uitvoeringbepalingen voor administratieve onderzoeken en tuchtprocedures. Indien noodzakelijk, worden zaken ook gemeld bij OLAF.
- (2) De personeelsleden van het Agentschap zijn verplicht om melding te doen van mogelijk illegale activiteiten, met inbegrip van fraude en corruptie, die de belangen van de Unie schaden. De personeelsleden zijn ook verplicht om melding te doen van gedragingen die verband houden met de vervulling van beroepstaken en ernstig plichtsverzuim van de ambtenaren van de Unie kunnen vormen. Dit is geregeld bij besluit 17/2019 van de raad van bestuur van 18 juli 2019 betreffende de richtsnoeren van Frontex inzake klokkenluiders.
- (3) Het Agentschap heeft een beleid ingesteld om feitelijke of potentiële gevallen van psychisch geweld of seksuele intimidatie op de werkplek te voorkomen en doeltreffend aan te pakken, zoals bepaald bij besluit 16/2019 van zijn raad van bestuur van 18 juli 2019 tot vaststelling van uitvoeringsmaatregelen met betrekking tot het personeelsstatuut. Dat besluit voorziet in een informele procedure op grond waarvan het vermeende slachtoffer van het geweld of de intimidatie zich kan wenden tot vertrouwenspersonen binnen het Agentschap.
- (4) Het Agentschap kan ook een onderzoek instellen naar mogelijke inbreuken op de beveiligingsvoorschriften voor gerubriceerde EU-informatie ("EUICI"), op basis van zijn beveiligingsvoorschriften voor de bescherming van EUICI.

⁽¹⁾ PB L 295 van 21.11.2018, blz. 39.

⁽²⁾ PB L 295 van 14.11.2019, blz. 1.

⁽³⁾ Verordening (EEG, Euratom, EGKS) nr. 259/68 van de Raad van 29 februari 1968 tot vaststelling van het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen en de Regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van deze Gemeenschappen, alsmede van bijzondere maatregelen welke tijdelijk op de ambtenaren van de Commissie van toepassing zijn (PB L 56 van 4.3.1968, blz. 1).

- (5) De werkzaamheden van het Agentschap worden gecontroleerd in het kader van interne en externe audits, onder meer door de Rekenkamer. De interne audits worden uitgevoerd door de interneauditcapaciteit van het Agentschap die is opgericht bij besluit 43/2020 van de raad van bestuur van 9 december 2020 tot vaststelling van de gewijzigde organisatiestructuur van het Agentschap en het desbetreffende besluit van de uitvoerend directeur, overeenkomstig artikel 80 van besluit 19/2019 van de raad van bestuur van 23 juli 2019 tot vaststelling van het financieel reglement van Frontex.
- (6) Het Agentschap behandelt externe klachten, met name in het kader van het klachtenmechanisme dat overeenkomstig artikel 111 van de EGK-verordening is ingesteld teneinde de eerbiediging van de grondrechten bij alle activiteiten van het Agentschap te monitoren en te waarborgen.
- (7) Deelnemers aan Frontex-activiteiten zijn verplicht ernstige incidenten te melden overeenkomstig artikel 38, lid 3, punt h), van de EGK-verordening en het besluit van de uitvoerend directeur van 19 april 2021 betreffende een standaardprocedure voor de rapportage van ernstige incidenten ⁽⁴⁾. Het Agentschap heeft een passend mechanisme ingesteld om toezicht te houden op de toepassing van de bepalingen van de EGK-verordening inzake het gebruik van geweld door het statutaire personeel, met inbegrip van regels inzake rapportage en specifieke maatregelen, waaronder tuchtmaatregelen, met betrekking tot het gebruik van geweld tijdens een inzet. De desbetreffende regels zijn bepaald in besluit 7/2021 van de raad van bestuur van 20 januari 2021 tot instelling van een mechanisme voor toezicht op de toepassing van de bepalingen inzake het gebruik van geweld door statutair personeel van het permanente korps van de Europese grens- en kustwacht. Het Agentschap houdt in het kader van operationele activiteiten van Frontex overeenkomstig het desbetreffende besluit van de uitvoerend directeur ook toezicht op het gebruik van geweld door personeelsleden die door de lidstaten voor een lange periode bij het Agentschap zijn gedetacheerd, door personeelsleden die voor een korte inzetperiode door de lidstaten ter beschikking zijn gesteld, en door personeelsleden die deel uitmaken van de snel inzetbare reserve voor snelle grensinterventies.
- (8) In het kader van dergelijke administratieve onderzoeken, audits, onderzoeken van klachten en onderzoeken, rapportage van ernstige incidenten en toezichtactiviteiten werkt het Agentschap samen met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten ⁽⁵⁾ en andere instellingen, organen en instanties van de Unie.
- (9) Het Agentschap kan met bevoegde autoriteiten van derde landen en met internationale organisaties samenwerken, hetzij op verzoek van deze autoriteiten of organisaties, hetzij op eigen initiatief.
- (10) Het Agentschap is partij bij zaken die aanhangig zijn bij het Hof van Justitie van de Europese Unie en bij nationale rechtbanken wanneer het een zaak aan het Hof of een nationale rechtbank voorlegt, wanneer het een beslissing verdedigt die het heeft genomen en waartegen bij het Hof of een nationale rechtbank is opgekomen, of wanneer het intervenueert in voor zijn taken relevante zaken. Het Agentschap kan daarbij genoodzaakt zijn de vertrouwelijkheid van de persoonsgegevens in door de partijen of interveniënten verstrekte documenten te bewaren.
- (11) Ter uitvoering van zijn taken verzamelt en verwerkt het Agentschap informatie en verscheidene categorieën persoonsgegevens, waaronder identificatiegegevens van natuurlijke personen, contactinformatie, informatie over beroep en taken, informatie over gedragingen en prestaties in functie en in de persoonlijke levenssfeer, en financiële gegevens. Het Agentschap treedt bijgevolg op als verwerkingsverantwoordelijke.
- (12) Krachtens de verordening is het Agentschap derhalve verplicht de betrokkenen informatie over deze verwerkingsactiviteiten te verstrekken en hun rechten als betrokkene te eerbiedigen.
- (13) Het Agentschap kan genoodzaakt zijn deze rechten in overeenstemming te brengen met de doelstellingen van administratieve en andere onderzoeken, audits, rapportage van ernstige incidenten, toezicht op de toepassing van de bepalingen van de EGK-verordening inzake het gebruik van geweld en gerechtelijke procedures. Het kan ook genoodzaakt zijn de rechten van de betrokkene af te wegen tegen de grondrechten en de fundamentele vrijheden van andere betrokkenen. Hiertoe krijgt het Agentschap op grond van artikel 25 van de verordening en artikel 86, lid 2, van de EGK-verordening de mogelijkheid om onder strikte voorwaarden de toepassing te beperken van de artikelen 14 tot en met 22, 35 en 36 van de verordening, alsook van artikel 4, voor zover de bepalingen daarvan overeenstemmen met de rechten en verplichtingen waarin de artikelen 14 tot en met 20 voorzien. Tenzij in een op grond van de Verdragen vastgestelde rechtshandeling beperkingen zijn opgelegd, moeten interne regels worden vastgesteld volgens welke het Agentschap die rechten mag beperken.

⁽⁴⁾ Besluit van de uitvoerend directeur nr. R-ED-2021-51 van 19.4.2021 betreffende de standaardprocedure voor de rapportage van ernstige incidenten.

⁽⁵⁾ Voor de toepassing van dit besluit worden onder "lidstaten" ook de staten verstaan die deelnemen aan de ontwikkeling van het Schengenacquis in dit verband in de zin van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en het daarbij behorende Protocol (nr. 19) betreffende het Schengenacquis dat is opgenomen in het kader van de Europese Unie.

- (14) Het Agentschap kan bijvoorbeeld genoodzaakt zijn de informatie die het aan een betrokkene over de verwerking van zijn persoonsgegevens verstrekt, te beperken tijdens de inleidende beoordelingsfase van een administratief onderzoek of tijdens het onderzoek zelf, voorafgaand aan een eventuele seponering van een zaak of in de inleidende fase van de tuchtprocedure of wanneer op de betrokkene specifieke — waaronder eventueel disciplinaire — maatregelen van toepassing zijn met betrekking tot het gebruik van geweld tijdens een inzet. In bepaalde omstandigheden kan het verstrekken van dergelijke informatie het voor het Agentschap zeer moeilijk maken een onderzoek doeltreffend te verrichten of doeltreffend toezicht te houden op het gebied van het gebruik van geweld, bijvoorbeeld wanneer er een risico bestaat dat de betrokken persoon bewijsmateriaal vernietigt of mogelijke getuigen beïnvloedt voordat zij worden gehoord.
- (15) Het Agentschap moet wellicht ook de rechten en vrijheden van getuigen beschermen, evenals die van andere betrokken personen. Evenzo kan het nodig zijn dat het Agentschap de informatie die het aan een betrokkene over de verwerking van zijn persoonsgegevens verstrekt, beperkt wanneer het verstrekken van deze informatie ernstige gevolgen kan hebben voor de beoordelings- en valideringsfasen van het proces voor het rapporteren van ernstige incidenten overeenkomstig artikel 38, lid 3, punt h), van de EGK-verordening.
- (16) Het kan noodzakelijk zijn de anonimiteit te beschermen van een getuige of een klokkenluider die heeft gevraagd anoniem te mogen blijven. In dat geval kan het Agentschap besluiten een beperking op te leggen voor de toegang tot de identiteit, verklaringen en andere persoonsgegevens van die personen, teneinde hun rechten en vrijheden te beschermen. Met name kan het Agentschap genoodzaakt zijn de anonimiteit te beschermen van getuigen of andere personen die incidenten rapporteren waarmee geweld gemoeid is, overeenkomstig het mechanisme voor toezicht op de toepassing van de bepalingen van de EKG-verordening inzake het gebruik van geweld. Evenzo kan het Agentschap in het kader van de rapportage van ernstige incidenten overeenkomstig artikel 38, lid 3, punt h), van de EKG-verordening genoodzaakt zijn de anonimiteit te beschermen van deelnemers aan een Frontex-activiteit die een dergelijk incident hebben gerapporteerd.
- (17) Het kan nodig zijn vertrouwelijke informatie over een personeelslid dat contact heeft opgenomen met de vertrouwenspersonen van het Agentschap, te beschermen. In zulke gevallen moet het Agentschap mogelijk een beperking opleggen voor de toegang tot de identiteit, verklaringen en andere persoonsgegevens van het vermeende slachtoffer, de vermeende dader en andere betrokkenen, teneinde hun rechten en vrijheden te beschermen.
- (18) Het Agentschap verwerkt persoonsgegevens van zijn statutair personeel over medische en psychologische geschiktheid, onder meer wanneer dat nodig is in verband met de toestemming om wapens te dragen en te gebruiken overeenkomstig artikel 82, lid 7, van de EGK-verordening en besluit 3/2021 van de raad van bestuur van 15 januari 2021 ⁽⁶⁾. Om rekening te houden met de gevoelige aard van de medische gegevens en om de betrokkene te beschermen tegen rechtstreekse toegang tot dossiers die nadelig kan zijn voor zijn fysieke en de mentale gezondheid, zorgt het Agentschap voor indirecte toegang via de medisch adviseur van het Agentschap, voor wat de relevante medische informatie betreft, of via een externe zorgaanbieder, voor wat de relevante medische informatie en het relevante medische advies betreft.
- (19) Het Agentschap mag enkel beperkingen opleggen wanneer deze de essentie van de grondrechten en fundamentele vrijheden onverlet laten, strikt noodzakelijk zijn en een evenredige maatregel vormen in een democratische samenleving. Het Agentschap moet motiveren waarom deze beperkingen gerechtvaardigd zijn.
- (20) Overeenkomstig het verantwoordingsbeginsel dient het Agentschap een register bij te houden van de toepassing van de beperkingen.
- (21) Bij de verwerking van persoonsgegevens die met andere organisaties in het kader van zijn taken worden uitgewisseld, dient het Agentschap overleg met die organisaties te plegen over mogelijke redenen voor het opleggen van beperkingen en de noodzaak en evenredigheid van deze beperkingen, tenzij dit de activiteiten van het Agentschap in gevaar zou brengen.
- (22) Artikel 25, lid 6, van de verordening verplicht de verwerkingsverantwoordelijke ertoe betrokkenen in kennis te stellen van de voornaamste redenen voor de toepassing van de beperking, en van hun recht om een klacht in te dienen bij de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming.

⁽⁶⁾ Besluit 3/2021 van de raad van bestuur van 15 januari 2021 tot vaststelling van regels voor de uitvoerend directeur met het oog op het geven van toestemming voor het dragen en gebruiken van wapens door statutair personeel, onder meer inzake verplichte samenwerking met de bevoegde nationale autoriteiten, en ter waarborging dat het statutair personeel aan de voorwaarden voor het geven van deze toestemming blijft voldoen.

- (23) Ingevolge artikel 25, lid 8, van de verordening heeft het Agentschap het recht om het verstrekken van informatie over de redenen voor de toepassing van een beperking aan de betrokkene op te schorten, achterwege te laten of te weigeren, indien dit het effect van de beperking op enigerlei wijze zou tenietdoen. Het Agentschap moet van geval tot geval beoordelen of de mededeling van de beperking de gevolgen ervan zou tenietdoen.
- (24) Het Agentschap dient de beperking op te heffen zodra de voorwaarden die de beperking rechtvaardigen, niet langer van toepassing zijn, en dient deze voorwaarden regelmatig te beoordelen.
- (25) Teneinde de maximale bescherming van de rechten en vrijheden van betrokkenen te waarborgen, dient de functionaris voor gegevensbescherming van het Agentschap in overeenstemming met artikel 44, lid 1, van de verordening tijdig over eventueel geldende beperkingen te worden geraadpleegd en dient hij na te gaan of die beperkingen in overeenstemming zijn met dit besluit.
- (26) Het Agentschap heeft afzonderlijke regels voor de verwerking van operationele persoonsgegevens vastgesteld, overeenkomstig artikel 90 van de EGK-verordening, met inbegrip van specifieke interne regels inzake de bewaring van operationele persoonsgegevens en regels inzake beperkingen die van toepassing zijn op de desbetreffende rechten van betrokkenen ⁽⁷⁾,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Onderwerp, toepassingsgebied en verwerkingsverantwoordelijkheid

1. Bij dit besluit worden regels vastgesteld met betrekking tot de voorwaarden waaronder het Agentschap de toepassing van de artikelen 4, 14 tot en met 22, 35 en 36 van de verordening kan beperken overeenkomstig artikel 25 van de verordening en artikel 86, lid 2, van de EGK-verordening.

Dit besluit is van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens door het Agentschap voor administratieve taken overeenkomstig artikel 87, lid 1, punt h), van de EGK-verordening.

2. Overeenkomstig lid 1 en onder de voorwaarden van dit besluit kunnen de beperkingen worden toegepast op de volgende rechten: het recht van de betrokkene op informatie, het recht van de betrokkene op inzage, het recht van de betrokkene op rectificatie en wissing van gegevens en beperking van de verwerking, het recht van de betrokkene in kennis te worden gesteld van een inbreuk in verband met persoonsgegevens en de vertrouwelijkheid van elektronische communicatie.

3. De onder dit besluit vallende categorieën persoonsgegevens zijn objectieve/harde gegevens (zoals identificatiegegevens, contactgegevens, professionele gegevens, administratieve gegevens, van specifieke bronnen ontvangen gegevens, elektronische communicatie- en verkeersgegevens) en subjectieve/zachte gegevens (zoals redeneringen, gegevens over gedrag, beoordelingen, gegevens over prestaties en gegevens die betrekking hebben op het voorwerp van de procedure of activiteit of naar voren worden gebracht in verband met dat voorwerp).

4. Het Agentschap, als verwerkingsverantwoordelijke, wordt vertegenwoordigd door zijn uitvoerend directeur. De voorschriften van het Agentschap ter uitvoering van de verordening met betrekking tot de verwerkingsverantwoordelijkheid zijn van toepassing ⁽⁸⁾.

5. Door middel van informatie of aantekeningen op de website en/of het intranet van het Agentschap wordt aan de betrokkenen meegedeeld wie de aangewezen verwerkingsverantwoordelijken zijn.

Artikel 2

Beperkingen

1. Het Agentschap kan in het kader van de in artikel 1, lid 1, van het besluit beoogde verwerking van persoonsgegevens de toepassing beperken van de artikelen 14 tot en met 22, 35 en 36 van de verordening, alsook van artikel 4 van de verordening voor zover de bepalingen daarvan overeenstemmen met de rechten en verplichtingen waarin de artikelen 14 tot en met 22 voorzien:

⁽⁷⁾ Besluit 69/2021 van de raad van bestuur van 21 december 2021 tot vaststelling van voorschriften voor de verwerking van operationele persoonsgegevens door het Agentschap.

⁽⁸⁾ Besluit 56/2021 van de raad van bestuur van 15 oktober 2021 tot vaststelling van uitvoeringsvoorschriften voor de toepassing van Verordening (EU) 2018/1725 betreffende de taken, verplichtingen en bevoegdheden van de functionaris voor gegevensbescherming en de regels betreffende de aangewezen verwerkingsverantwoordelijken bij Frontex.

- a) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten b), c), f), g) en h), van de verordening, bij het voeren van administratieve onderzoeken, inleidende tuchtprocedures, tucht- en schorsingsprocedures overeenkomstig artikel 86 en bijlage IX van het statuut en besluit 26/2018 van de raad van bestuur van 25 oktober 2018 tot vaststelling van uitvoeringbepalingen voor administratieve onderzoeken en tuchtprocedures, bij het melden van zaken aan OLAF en overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten c), g) en h), van de verordening, en bij het onderzoeken door de functionaris voor gegevensbescherming van zaken die rechtstreeks verband houden met zijn taken, met name bij het voeren van onderzoeken naar verwerkingsactiviteiten die bij het Agentschap worden uitgevoerd overeenkomstig artikel 5, lid 11, van besluit 56/2021 van de raad van bestuur van 15 oktober 2021 ⁽⁹⁾. Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, van het besluit bedoelde rechten van een personeelslid, een betrokken persoon of een derde beperken ten aanzien van informatie die ernstige gevolgen kan hebben voor toekomstige of lopende onderzoeken, inleidende tuchtprocedures, tucht- of schorsingsprocedures, met inbegrip van getuigenverklaringen en andere documenten;
- b) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punt h), van de verordening, bij het waarborgen dat personeelsleden van het Agentschap vertrouwelijk feiten kunnen melden wanneer zij van mening zijn dat er sprake is van ernstige onregelmatigheden, zoals uiteengezet in besluit 17/2019 van de raad van bestuur van 18 juli 2019 betreffende de richtsnoeren van Frontex inzake klokkenluiders. Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, van het besluit bedoelde rechten van betrokkenen die mogelijk een rol spelen bij de vermeende wanpraktijken, beperken ten aanzien van informatie die de anonimiteit van personen die een ernstige onregelmatigheid melden, in gevaar kan brengen;
- c) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punt h), van de verordening, bij het waarborgen dat personeelsleden van het Agentschap een beroep kunnen doen op de vertrouwenspersonen, zoals omschreven in besluit 16/2019 van de raad van bestuur van 18 juli 2019 betreffende het beleid van Frontex inzake de bescherming van de waardigheid van de persoon en de voorkoming van psychologisch geweld en seksuele intimidatie. Het Agentschap kan, indien nodig, een aantal van de in artikel 1, lid 2, van het besluit bedoelde rechten van de vermeende daders beperken om de anonimiteit van het potentiële slachtoffer van de intimidatie alsook de anonimiteit van getuigen te beschermen;
- d) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten c), g) en h), van de verordening, bij het uitvoeren van interne en externe audits met betrekking tot activiteiten of departementen van het Agentschap, met name wanneer de interne audits worden uitgevoerd door de interneauditcapaciteit van het Agentschap. Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, bedoelde rechten van betrokkenen beperken ten aanzien van informatie die de vertrouwelijkheid van de bij de audit verzamelde informatie in gevaar kan brengen of de uitvoering van een lopende audit kan verstoren;
- e) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten b), e), g) en h), van de verordening, in het kader van onderzoeken door het Europees openbaar ministerie (EOM). Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, van dit besluit bedoelde rechten van betrokkenen beperken ten aanzien van informatie die nodig is om het goede verloop en de vertrouwelijkheid van door het EOM uitgevoerde onderzoeken te waarborgen;
- f) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten c), e), g) en h), van de verordening, bij de behandeling van klachten, met inbegrip van klachten die het Agentschap ontvangt in het kader van het klachtenmechanisme dat is ingesteld overeenkomstig artikel 111 van de EGK-Verordening (om de eerbiediging van de grondrechten bij alle activiteiten van het Agentschap te monitoren en te waarborgen) en het desbetreffende besluit van de uitvoerend directeur. Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, van dit besluit bedoelde rechten van bij een activiteit van het Agentschap betrokken personeelsleden ⁽¹⁰⁾ tegen wie een klacht is ingediend, beperken ten aanzien van informatie die ernstige gevolgen kan hebben voor de beoordeling en behandeling van de klacht;
- g) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten c), e), g) en h), van de verordening, bij de behandeling van de rapportage van incidenten in het kader van artikel 38, lid 3, punt h), van de EGK-verordening en het besluit van de uitvoerend directeur van 19 april 2021 betreffende de standaardprocedure voor de rapportage van ernstige incidenten. Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, van dit besluit bedoelde rechten van in de rapportage over het ernstige incident voorkomende betrokkenen beperken ten aanzien van informatie die ernstige gevolgen kan hebben voor de validering en beoordeling van de rapportage over het ernstige incident, alsook voor follow-upacties en voor de anonimiteit van getuigen of andere personen die incidenten melden, waaronder migranten en terugkeerders;

⁽⁹⁾ Besluit 56/2021 van de raad van bestuur van 15 oktober 2021 tot vaststelling van uitvoeringsvoorschriften voor de toepassing van Verordening (EU) 2018/1725 betreffende de taken, verplichtingen en bevoegdheden van de functionaris voor gegevensbescherming en de regels betreffende de aangewezen verwerkingsverantwoordelijken bij Frontex.

⁽¹⁰⁾ Onder "bij een activiteit van het Agentschap betrokken personeelsleden" wordt verstaan teamleden, zoals het eigen personeel van het Agentschap of leden van de categorieën 2, 3 en 4 van het permanente korps.

- h) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten b), c), f), g) en h), van de verordening, bij het toezicht op de toepassing van de bepalingen inzake het gebruik van geweld door het statutaire personeel van het permanente korps van de Europese grens- en kustwacht uit hoofde van artikel 55, lid 5, punt a), van de EGK-verordening en besluit 7/2021 van de raad van bestuur van 20 januari 2021 en bij het toezicht op het gebruik van geweld bij operationele Frontex-activiteiten overeenkomstig het desbetreffende besluit van de uitvoerend directeur door personeelsleden die door de lidstaten voor een lange periode bij het Agentschap zijn gedetacheerd, door personeelsleden die voor een korte inzetperiode door de lidstaten ter beschikking zijn gesteld, en door personeelsleden die deel uitmaken van de snel inzetbare reserve voor snelle grensinterventies. Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, van dit besluit bedoelde rechten van in de rapportage over het gebruik van geweld voorkomende betrokkenen beperken ten aanzien van informatie (met inbegrip van getuigenverklaringen en andere documenten) die ernstige gevolgen kan hebben voor de verificatie van de rapportage en voor eventuele toekomstige of lopende follow-upmaatregelen, waaronder onderzoeken, inleidende tuchtprocedures, tucht- of schorsingsprocedures;
- i) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten c), d), g) en h), van de verordening, bij het verlenen of ontvangen van bijstand aan of van andere instellingen, organen en instanties van de Unie of bij het samenwerken met hen in het kader van de in de punten a) tot en met h) van dit lid bedoelde activiteiten en uit hoofde van relevante overeenkomsten inzake het dienstverleningsniveau, memoranda van overeenstemming en werkafspraken;
- j) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten b), c), g) en h), van de verordening, bij het verlenen van bijstand aan of het ontvangen van bijstand van bevoegde nationale autoriteiten van de lidstaten, of bij het samenwerken met hen, hetzij op hun verzoek, hetzij op eigen initiatief, met name in het kader van de in de punten f), g) en h), van dit lid bedoelde activiteiten en uit hoofde van de bepalingen van de EGK-verordening en de besluiten van de raad van bestuur;
- k) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten b), c), g) en h), van de verordening, bij het verlenen van bijstand aan of het ontvangen van bijstand van bevoegde nationale autoriteiten van derde landen en internationale organisaties, of bij het samenwerken met hen, met name op grond van relevante memoranda van overeenstemming en werkafspraken;
- l) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punt e), van de verordening, bij de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een procedure voor het Hof van Justitie van de Europese Unie of voor nationale gerechten;
- m) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punt h), van de verordening, bij de behandeling van verzoeken van personeelsleden om inzage van hun medische dossiers in verband met hun fysieke en mentale geschiktheid, indien rechtstreekse toegang schadelijk kan zijn voor de betrokkene, gelet op zijn fysieke of mentale gezondheid. In dergelijke gevallen verleent het Agentschap indirecte toegang tot de relevante medische informatie via de medisch adviseur van het Agentschap of een externe zorgaanbieder;
- n) overeenkomstig artikel 25, lid 1, punten c), d), g) en h), van de verordening, bij het uitvoeren van veiligheidsanalyses naar aanleiding waarvan intern of met externe betrokkenheid van CERT-EU een onderzoek naar cyberveiligheidsincidenten of misbruik van IT-systemen kan worden ingesteld, bij het waarborgen van de interne veiligheid door middel van videobewaking, toegangscontrole en onderzoek, bij het beveiligen van communicatie- en informatiesystemen en bij het uitvoeren van technische beveiligingsmaatregelen. Het Agentschap kan een aantal van de in artikel 1, lid 2, van dit besluit bedoelde rechten van betrokkenen beperken ten aanzien van informatie die ernstige gevolgen kan hebben voor die veiligheidsanalyses, middelen om de interne veiligheid, met inbegrip van toegangscontrole, te waarborgen, veiligheidsonderzoeken en technische beveiligingsmaatregelen.
2. Iedere beperking moet de essentie van de grondrechten en fundamentele vrijheden onverlet laten en een noodzakelijke en evenredige maatregel vormen in een democratische samenleving.
3. Voorafgaand aan de invoering worden de beperkingen getoetst op noodzaak en evenredigheid. De beperkingen zijn gelimiteerd tot wat strikt noodzakelijk is om het doel ervan te bereiken.
4. Om zijn verantwoordingsplicht na te komen, stelt het Agentschap een record op waarin wordt beschreven welke de redenen voor de toegepaste beperkingen zijn, welke van de in lid 1 genoemde gronden van toepassing zijn en wat het resultaat van de noodzakelijkheids- en evenredigheidstoets is. Deze records maken deel uit van een register, dat op verzoek ter beschikking wordt gesteld aan de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming. Het Agentschap stelt periodieke verslagen over de toepassing van artikel 25 van de verordening op en maakt deze bekend.
5. Bij de verwerking van persoonsgegevens die het Agentschap in het kader van zijn taken van andere organisaties ontvangt, pleegt het Agentschap overleg met deze organisaties over potentiële redenen voor het opleggen van beperkingen en over de noodzaak en de evenredigheid van de betrokken beperkingen, tenzij dit de activiteiten van het Agentschap in gevaar zouden brengen.

*Artikel 3***Risico's voor de rechten en vrijheden van betrokkenen**

1. De beoordelingen van de risico's die het opleggen van beperkingen met zich meebrengt voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen, alsook nadere gegevens over de duur van de toepassing van deze beperkingen worden opgenomen in het register van de verwerkingsactiviteiten dat op grond van artikel 31 van de verordening door het Agentschap wordt bijgehouden. Deze beoordelingen en gegevens worden ook opgenomen in eventuele gegevensbeschermingseffectbeoordelingen die met betrekking tot de beperkingen worden uitgevoerd krachtens artikel 39 van de verordening.
2. Telkens wanneer het Agentschap de noodzaak en de evenredigheid van een beperking beoordeelt, houdt het rekening met de potentiële risico's voor de rechten en vrijheden van de betrokkene.
3. Wanneer de uitoefening van het beperkte recht het doel van de beperking zou tenietdoen of afbreuk zou doen aan de rechten of vrijheden van andere betrokkenen, wordt de beperking niet toegepast.

*Artikel 4***Waarborgen en bewaartermijnen**

1. Het Agentschap voert waarborgen in om misbruik van, onrechtmatige toegang tot of onrechtmatige doorgifte van de persoonsgegevens waarvoor beperkingen worden of kunnen worden toegepast, te voorkomen. Deze waarborgen omvatten technische en organisatorische maatregelen en worden zo gedetailleerd als nodig uitgewerkt in besluiten van de raad van bestuur van het Agentschap, besluiten van de uitvoerend directeur, overeenkomstig artikel 38 van de EGK-verordening opgestelde operationele plannen, interne besluiten, procedures en administratieve mededelingen. De waarborgen behelzen onder meer:
  - a) een duidelijke omschrijving van rollen, verantwoordelijkheden en procedurele stappen;
  - b) indien van toepassing, een beveiligde elektronische omgeving die onrechtmatige of onbedoelde toegang tot of doorgifte van elektronische gegevens aan onbevoegden verhindert;
  - c) indien van toepassing, beveiligde opslag en verwerking van papieren documenten;
  - d) passende monitoring van de beperkingen en periodieke toetsing van de toepassing ervan.

De in punt d) bedoelde toetsingen worden ten minste om de zes maanden uitgevoerd en kunnen leiden tot opheffing van de beperkingen overeenkomstig lid 2. De toetsingen worden met het oog op de verantwoordingsplicht gedocumenteerd door de aangewezen verwerkingsverantwoordelijke.

2. De beperkingen worden opgeheven zodra de omstandigheden die deze rechtvaardigen, niet meer van toepassing zijn.
3. De persoonsgegevens worden bewaard overeenkomstig de toepasselijke bewaringsregels van het Agentschap, die moeten worden gedefinieerd in de overeenkomstig artikel 31 van de verordening bijgehouden registers over gegevensbescherming. Na afloop van de bewaringstermijn worden de persoonsgegevens gewist, geanonimiseerd of overgebracht naar archieven overeenkomstig artikel 13 van de verordening.

*Artikel 5***Betrokkenheid van de functionaris voor gegevensbescherming**

1. De functionaris voor gegevensbescherming wordt onverwijld in kennis gesteld wanneer de rechten van de betrokkene overeenkomstig dit besluit worden beperkt. De functionaris voor gegevensbescherming krijgt toegang tot de betrokken registers en alle documenten die verband houden met de feitelijke of juridische context.
2. De functionaris voor gegevensbescherming kan vragen de toepassing van een beperking te toetsen. Het Agentschap brengt de functionaris voor gegevensbescherming schriftelijk op de hoogte van het resultaat van de toetsing.
3. Het Agentschap documenteert de betrokkenheid van de functionaris voor gegevensbescherming bij de toepassing van de beperkingen, met inbegrip van de informatie die met deze functionaris wordt gedeeld.
4. De aangewezen verwerkingsverantwoordelijke stelt de functionaris voor gegevensbescherming in kennis van de opheffing van een beperking.

Artikel 6

Informatie aan betrokkenen over beperkingen van hun rechten

1. Het Agentschap neemt in de mededelingen over gegevensbescherming die op zijn website en intranet worden gepubliceerd, algemene informatie voor de betrokkenen op die verband houdt met mogelijke beperkingen van de rechten van de betrokkenen uit hoofde van artikel 2, lid 1. De informatie heeft betrekking op de rechten die kunnen worden beperkt, de redenen waarom beperkingen kunnen worden toegepast en de potentiële duur ervan.
2. Het Agentschap stelt de betrokkenen individueel, schriftelijk en zonder onnodige vertraging in kennis van lopende of toekomstige beperkingen van hun rechten. Het Agentschap stelt de betrokkenen in kennis van de voornaamste redenen voor de toepassing van de beperking, van hun recht om de functionaris voor gegevensbescherming te raadplegen teneinde de beperking te betwisten, en van hun recht om een klacht in te dienen bij de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming.
3. Het Agentschap kan de informatieverstrekking over de redenen voor een beperking en het recht om een klacht bij de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming in te dienen uitstellen, achterwege laten of weigeren zolang de informatieverstrekking het effect van de beperking zou tenietdoen. Of dit gerechtvaardigd zou zijn, wordt per geval beoordeeld. Het Agentschap verstrekt de informatie aan de betrokkene zodra het effect van de beperking niet langer zou worden tenietgedaan door de informatieverstrekking.

Artikel 7

Mededeling van een inbreuk in verband met persoonsgegevens aan de betrokkene

1. Wanneer het Agentschap verplicht is een inbreuk in verband met persoonsgegevens uit hoofde van artikel 35, lid 1, van de verordening mee te delen, kan het deze mededeling in uitzonderlijke omstandigheden geheel of gedeeltelijk beperken. In een nota documenteert het Agentschap de redenen voor de beperking, de rechtsgrond ervoor uit hoofde van artikel 2 en een beoordeling van de noodzaak en de evenredigheid ervan. De nota wordt samen met de kennisgeving van de inbreuk in verband met persoonsgegevens bij de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming ingediend.
2. Wanneer de redenen voor de beperking niet langer van toepassing zijn, deelt het Agentschap de inbreuk in verband met persoonsgegevens mee aan de betrokkene en stelt het hem in kennis van de voornaamste redenen voor de beperking, en van zijn recht om een klacht in te dienen bij de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming.

Artikel 8

Vertrouwelijkheid van elektronische communicatie

1. In uitzonderlijke gevallen kan het Agentschap het in artikel 36 van de verordening bedoelde recht op vertrouwelijkheid van elektronische communicatie beperken. Dergelijke beperkingen moeten voldoen aan Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾.
2. Indien het Agentschap het recht op vertrouwelijkheid van elektronische communicatie beperkt, stelt het de betrokkene, in zijn antwoord op diens verzoek, in kennis van de voornaamste redenen voor de toepassing van de beperking, en van zijn recht een klacht in te dienen bij de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming.
3. Het Agentschap kan de informatieverstrekking over de redenen voor een beperking en het recht om een klacht bij de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming in te dienen uitstellen, achterwege laten of weigeren zolang de informatieverstrekking het effect van de beperking zou tenietdoen. Of dit gerechtvaardigd zou zijn, wordt per geval beoordeeld.

Artikel 9

Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

⁽¹⁾ Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie) (PB L 201 van 31.7.2002, blz. 37).

Gedaan via de schriftelijke procedure op 4 april 2022.

Voor de raad van bestuur
Marko GAŠPERLIN
Voorzitter

ISSN 1977-0758 (elektronische uitgave)
ISSN 1725-2598 (papieren uitgave)

Bureau voor publicaties
van de Europese Unie
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURG

NL